

18/2013

Käsittelyn joutuisuus hallinnossa ja oikeussuoja käsittelyn viivästyessä

Lausuntotiivistelmä

*oikeusministeriö
justitieministeriet*

18/2013

Käsittelyn joutuisuus hallinnossa ja oikeussuoja käsittelyn viivästyessä

Lausuntotiivistelmä

14.3.2012

Julkaisun nimi	Käsittelyn joutuisuus hallinnossa ja oikeussuoja käsittelyn viivästyessä Lausuntotiivistelmä		
Tekijä	Ville Haataja		
Oikeusministeriön julkaisu	18/2013 Mietintöjä ja lausuntoja		
OSKARI numero	OM 12/41/2007	HARE numero	OM029:00/2007
ISSN-L	1798-7105		
ISSN (PDF)	1798-7105		
ISBN (PDF)	978-952-259-251-4		
URN	URN:ISBN:978-952-259-251-4		
Pysyvä osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-251-4		
Asia- ja avain- sanat	Viranomaisen passiivisuus, hallintomenettely, käsittelyn joutuisuus, käsittelyn viivytettyys, käsittelyaika, käsittelyaika-arvio, viivästysvalitus		
Tiivistelmä	Oikeusministeriö on pyytänyt 23.5.2012 lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi käsittelyn joutuisuutta hallinnossa ja oikeussuojaa käsittelyn viivästyessä koskevaksi lainsäädännöksi. Luonnoksessa esitetään muutettavaksi hallintolakia, hallintolainkäyttölakia ja hallinto-oikeuslakia. Luonnoksessa viranomaisille asetetaan velvollisuus käsittelyaikojen määrittämiseen ja julkaisemiseen, sekä yksityiskohtaisen käsittelyaika-arvion antamiseen pyynnöstä. Asianosainen voisi tehdä viivästysvalituksen lainkäyttöviranomaiselle luonnoksessa määriteltyjen edellytysten täytyessä. Lausunnonantajat pitivät esityksen tavoitteita sinänsä kannatettavina, mutta suhtautuivat varsin kriittisesti ehdotetun sääntelyn käytännön toimivuuteen ja tarpeellisuuteen. Lisäksi esityksestä oletettiin aiheutuvan viranomaisille lisätyötä ja arvioitua suurempia taloudellisia kustannuksia. Osa lausunnonantajista katsoi hallintolakiin ehdotettujen käsittelyaikojen määrittely- ja seurantavelvoitteiden edistävän riittävästi hallintoasioiden viivyttyä käsittelyä. Käsittelyn viivästyminen mahdollisesti aiheutuviin oikeusturvaongelmiin pidettiin tarkoituksenmukaisempaan puuttua erityislainsäädäntöä kehittämällä. Monissa lausunnoissa toivottiin lisäksi tarkennettavaksi esityksen suhdetta muihin vireillä oleviin oikeusturvan kehittämishankkeisiin, kuten oikeudenkäynnin viivästymisen hyvittämiseen, oikaisuvaatimus- ja valituslupamenettelyn laajentamiseen hallintolainkäytössä sekä hallintokantelusäännösten uudistamiseen.		

14.3.2012

Publikationens titel	Skyndsam behandling av ärenden inom förvaltningen och rättsskydd vid dröjsmål i förvaltningsärenden Remissammandrag		
Författare	Ville Haataja		
Justitieministeriets publikation	18/2012 Betänkanden och utlåtanden		
OSKARI nummer	OM 12/41/2007	HARE nummer	OM029:00/2007
ISSN-L	1798-7105		
ISSN (PDF)	1798-7105		
ISBN (PDF)	978-952-259-251-4		
URN	URN:ISBN:978-952-259-251-4		
Permanent adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-251-4		
Sak- och nyckelord	Myndigheters passivitet, förvaltningsförfarande, skyndsam behandling, behandling utan dröjsmål, behandlingstid, uppskattning av behandlingstiden, dröjsmålsbesvär		
Referat	Justitieministeriet begärde den 23 maj 2012 utlåtanden om ett utkast till regeringens proposition med förslag till lagstiftning om skyndsam behandling av ärenden inom förvaltningen och rättsmedel mot dröjsmål. I utkastet föreslås ändringar i förvaltningslagen, förvaltningsprocesslagen och lagen om förvaltningsdomstolarna. Det föreslås att myndigheterna blir skyldiga att fastställa och publicera behandlingstider för vissa ärenden och att på en parts begäran ge en uppskattning av behandlingstiden. En part ska kunna anföra dröjsmålsbesvär hos en rättskipningsmyndighet under de förutsättningar som anges i utkastet. Remissinstanserna understödde propositionens målsättningar i och för sig, men förhöll sig rätt kritiskt i fråga om huruvida den föreslagna regleringen i praktiken skulle vara välfungerande eller över huvud taget behövlig. Dessutom antog man att de föreslagna ändringarna skulle medföra extra arbete för myndigheterna och större kostnader än beräknat. En del av remissinstanserna ansåg att de i förvaltningslagen föreslagna bestämmelserna om skyldigheten att fastställa och följa upp behandlingstiderna är tillräckliga för att främja att förvaltningsärenden behandlas utan dröjsmål. Man ansåg att utvecklandet av speciallagstiftningen är ett mer ändamålsenligt sätt att ingripa i rättsskyddsproblem som eventuellt uppstår när behandlingen av ärenden fördröjs. I många utlåtanden önskades därtill att propositionens förhållande till andra pågående utvecklingsprojekt som hänför sig till rättsskyddet ska preciseras. Dessa projekt gäller t.ex. gottgörelse för dröjsmål vid rättegång, utvidgande av förfarandet med omprövningsbegäran och besvärstillstånd i förvaltningsprocessen samt revidering av bestämmelserna om förvaltningsklagan.		

SISÄLLYS

1	Johdanto	11
1.1	Lausuntopyynnöstä ja luonnoksen pääasiallisesta sisällöstä	11
1.2	Lausuntotiivistelmän rakenteesta	11
1.3	Saapuneet lausunnot	12
2	Yleinen lausuntopalaute	14
2.1	Yleistä esityksen tarpeellisuudesta, vaihtoehtoista ja viivytyksettömyyden edistämisestä	14
2.2	Vaikutusarviointia, ehdotetuista menettelyistä aiheutuva lisätyö ja erityisiä resurssikysymyksiä	19
2.3	Ehdotettujen menettelyjen suhde hallintokanteluun	23
3	Hallintolain muutosehdotuksia koskeva yksityiskohtainen lausuntopalaute	25
3.1	23 § – käsittelyn viivytyksettömyys	25
3.2	23 a § (1 mom.) – Käsittelyajan määrittäminen	27
3.2.1	Keskeisten asiaryhmien ja käsittelyaikojen määrittäminen	27
3.2.2	Käsittelyajan käsite	30
3.2.3	Käsittelyaikojen toteutumisen seuraaminen	31
3.2.4	Käsittelyaikojen julkaiseminen	32
3.2.5	Erikseen säädetyt käsittelyajat	33
3.2.6	Parannusehdotuksia	34
3.3	23 a § (2-3 mom.)	34
3.3.1	Yksityiskohtaisen käsittelyajan arviointi	34
3.3.2	Velvollisuus ottaa huomioon asian laatu ja merkitys asianosaiselle, sekä pääasian välitön ratkaiseminen	37
3.3.3	23 a §:n 1 ja 2 momentin suhteesta	38
3.3.4	Parannusehdotuksia	39
4	Hallintolainkäyttölain muutosehdotuksia koskeva yksityiskohtainen lausuntopalaute	40
4.1	Yleistä viivästysvalituksesta	40
4.2	73 a § – Viivästysvalitusperusteet	40
4.2.1	Viivästysvalitusperusteet	40

4.2.2	Asianosaisuuskysymyksestä _____	42
4.2.3	Viivästysvalitus, jos määräajan ylittyminen katsotaan myönteiseksi tai kielteiseksi hallintopäätökseksi _____	44
4.2.4	Parannusehdotuksia _____	44
4.3	73 b § – Viivästysvalituksen tekeminen _____	45
4.3.1	Viivästysvalituksen tekemisestä _____	45
4.3.2	Valitusviranomaisista _____	46
4.3.3	Valitusviranomaisen kokoonpanosta _____	46
4.3.4	Valituskieltoasiat _____	47
4.3.5	Käsittelyaika-arvion liittäminen viivästysvalitukseen _____	47
4.3.6	Parannusehdotuksia _____	47
4.4	73 c § – Viivästysvalituksen vireilläolo _____	47
4.4.1	Viivästysvalituksen vireille tulosta ilmoittaminen _____	48
4.4.2	Hallintoviranomaisen velvollisuus käsitellä asia _____	48
4.4.3	Parannusehdotuksia _____	48
4.5	73 d § – Viivästysvalituksen käsittely _____	49
4.5.1	Viivästysvalituksen kiireellinen käsittely _____	49
4.5.2	Asian ratkaiseminen muita asianosaisia kuulematta _____	50
4.6	73 e § – Valitusviranomaisen toimenpiteet _____	50
4.6.1	Viivästyksen olemassaolon toteamisessa huomioon otettavat seikat _____	50
4.6.2	Valitusviranomaisen toimenpiteet _____	52
4.6.3	Uhkasakosta _____	52
4.6.4	Parannusehdotuksia _____	54
4.7	73 f § – Uhkasakko _____	54
4.7.1	Asianosaisen vaatimus uhkasakon tuomitsemisesta maksettavaksi _____	55
4.7.2	Valituskielto _____	55
4.7.3	Parannusehdotuksia _____	55
4.8	73 g § – Valituskielto _____	55
4.8.1	Valituskielto _____	56

5	Muuta lausunnoissa esille nostettua	57
5.1	Esitys ja Ahvenanmaan lainsäädäntö	57
5.2	Muita huomioita	57

1 Johdanto

1.1 Lausuntopyynnöstä ja luonnoksen pääasiallisesta sisällöstä

Oikeusministeriö on pyytänyt 23.5.2012 lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi käsittelyn joutuisuutta hallinnossa ja oikeussuojaa käsittelyn viivästyessä koskevaksi lainsäädännöksi (luonnos, esitys). Luonnoksessa esitetään muutettavaksi hallintolakia, hallintolainkäyttölakia, sekä hallinto-oikeuslakia. Luonnoksessa viranomaisille asetettaisiin velvollisuus määritellä ja julkaista käsittelyajat keskeisissä, hallintopäätöksellä ratkaistavissa, asiaryhmissä. Viranomaisen olisi annettava pyynnöstä asianosaiselle hänen asiaansa koskeva kirjallinen käsittelyaika-arvio. Asianosainen voisi tehdä viivästysvalituksen hallintotuomioistuimelle tai muulle luonnoksessa määritellylle lainkäyttöviranomaiselle, jos käsittelyaika-arviossa määriteltä tai laissa säädetty käsittelyaika on ylittynyt siten, että käsittelyn kokonaiskesto on muodostunut kohtuuttoman pitkäksi. Valitusviranomaisen voisi asettaa viranomaiselle määräajan asian ratkaisemiseen, jota on mahdollista tehostaa uhkasakolla.

1.2 Lausuntotiivistelmän rakenteesta

Lausuntotiivistelmässä esitellään lausunnonantajien kannanotot ja parannusehdotukset alkaen yleisistä näkökohdista ja vaikutusarviosta edeten säännöskohtaiseen lausuntopalautteeseen luvuissa 3 ja 4. Osa säännöksistä on jaettu pienempiin asiakokonaisuuksiin. Asiakokonaisuudet sisältävät sanallisen tiivistyksen lausuntojen pääkohdista, joiden perään on listattu yksityiskohtaiset kannanotot niin ikään tiivistettynä. 5. luvussa on lueteltu muita esille tuotuja asioita.

1.3 Saapuneet lausunnot

Lausuntotiivistelmän tekoajankohtana lausuntoja oli käytettävissä yhteensä 81 kappaletta. Lausunnon toimittivat seuraavat tahot. Käytetty lyhenne oikeassa reunassa.

Ulkoasiainministeriö	UM
Sisäasiainministeriö	SM
Puolustusministeriö	PLM
Valtiovarainministeriö	VM
Opetus- ja kulttuuriministeriö	OKM
Maa- ja metsätalousministeriö	MMM
Liikenne- ja viestintäministeriö	LVM
Sosiaali- ja terveysministeriö	STM
Ympäristöministeriö	YM
Oikeuskanslerinvirasto	OKV
Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia	EOA
Korkein hallinto-oikeus	KHO
Helsingin hallinto-oikeus	Helsingin HaO
Hämeenlinnan hallinto-oikeus	Hämeenlinnan HaO
Kuopion hallinto-oikeus	Kuopion HaO
Rovaniemen hallinto-oikeus	Rovaniemen HaO
Turun hallinto-oikeus	Turun HaO
Vaasan hallinto-oikeus	Vaasan HaO
Vakuutuslaitos	VakO
Tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunta	TL
Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta	TELK
Lääkkeiden hintalautakunta	
Maaseutuelinkeinojen valituslautakunta	
Potilasvahinkolautakunta	
Valtion tilintarkastuslautakunta	
Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus	ARA
Elintarviketurvallisuusvirasto	Evira
Energiamarkkinavirasto	EMV
Finanssivalvonta	FIVA
Geenitekniikan lautakunta	GTLK
Keskuskauppakamari	Kauppakamari
Kilpailuvirasto	
Kirkkohallitus	
Liikennevirasto	
Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus (Fimea)	Fimea
Maahanmuuttovirasto	Migri
Maanmittauslaitos	MML
Maaseutuvirasto	Mavi
Metsähallitus	
Museovirasto	
Opetushallitus	
Patentti- ja rekisterihallitus	PRH

Rajavartiolaitos	RVL
Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto	Valvira
Suomen elokuvasäätiö	
Säteilyturvakeskus	STUK
Terveysten ja hyvinvoinnin laitos	THL
Tullihallitus	
Turvallisuus- ja kemikaalivirasto	Tukes
Valtiokonttori	
Valtiontalouden tarkastusvirasto	VTV
Verohallinto	
Viestintävirasto	
Väestörekisterikeskus	VRK
Kansaneläkelaitos	Kela
Suomen riistakeskus	Riistakeskus
Etelä-Suomen aluehallintovirasto	ESAVI
Itä-Suomen aluehallintovirasto	ISAVI
Lapin aluehallintovirasto	LAAVI
Lounais-Suomen aluehallintovirasto	LSAVI
Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto	LSSAVI
Pohjois-Suomen aluehallintovirasto	PSAVI
Pohjois-Suomen aluehallintovirasto	PSAVI/POL
peruspalvelut, oikeusturva, ja luvat -vastuualue	
Hämeen liitto	
Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus	LAPELY
Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus	PIRELY
Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus	POHELY/MEY
maaseutu- ja energiayksikkö	
Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus	VARELY
Helsingin poliisilaitos	
Suomen Kuntaliitto	
Helsingin kaupunki	
Tuusulan kunta	
Suomen Asianajajaliitto	Asianajajaliitto
Suomen Lakimiesliitto – Finlands Juristförbund ry	Lakimiesliitto
Suomen tuomariliitto ry	Tuomariliitto
Ahvenanmaan maakuntahallitus	
Ahvenanmaan käräjäoikeus/hallintotuomioistuina	
Ahvenanmaan valtionvirasto	
Eläketurvakeskus	

2.1 Yleistä esityksen tarpeellisuudesta, vaihtoehtoista ja viivytyksettömyyden edistämisestä

Lähes kaikki lausunnonantajat kannattivat esitystä periaatteellisella tasolla ja hallintoasioiden viivytyksetön käsittely nähtiin yleisesti merkittävänä oikeussuojakysymyksenä. Esityksen toteutuessa perustuslaissa ja hallintolaissa määriteltyjen viivytyksettömyysvaatimusten katsottiin saavan vahvemman käytännön aseman. Monet asiassa enemmän lausuneet olivat kuitenkin kriittisiä esityksen käytännön soveltamisesta ja vaikutuksista suhteessa käytettävissä oleviin resursseihin ja hallintoasioiden joutuisuuden tosiasialliseen edistämiseen. Osassa lausuntoja esitystä luonnehdittiin tästä näkökulmasta etupäässä muodolliseksi parannukseksi. Esitystä myös vastustettiin. Mahdollisesti raskaiden oikeussuojakeinojen omaksumisen sijaan korostettiin olemassa olevien käytäntöjen ja resurssien merkitystä viivytyksettömyyden ennaltaehkäisyssä.

Esityksessä ehdotetuista menettelyistä ei toivottu tulevan yleisiä tyytymättömyyden ilmaisun kanavia, vaan tärkeänä pidettiin sitä, että yksittäisten, pahasti viivästyneiden, hallintoasioiden hoitamiseen olisi käytettävissä tehokkaita oikeussuojakeinoja vähäisellä kynnyksellä. Esityksen ongelmat liittyvät lausuntojen perusteella pääasiassa ehdotettujen menettelyjen määrittämisen ja vaikutusarvion yleisluonteisuuteen. Ehdotetut menettelyt nähtiin osin päällekkäisenä erityislainsäädännössä määriteltyjen käsittelyaikamekanismien ja hallintokanteluinstituution kanssa. Toisaalta esitystä kiiteltiin selkeämmäksi ja yksinkertaisemmaksi aiempaan verrattuna. Konkreettisia parannusehdotuksia esitettiin suhteellisen vähän ja ne koskivat lähinnä lain sanamuotojen tarkennuksia ja säännöstekstin selkeyttämistä.

Varsinaisen oikeussuojakeinon, viivästysvalituksen, tarpeellisuutta ehdotettiin useassa lausunnossa vielä harkittavaksi. Yleisen viivästymisongelman poissaolosta johtuen lausunnoissa tarjottiin vaihtoehdoksi etenemistä yleislainsäädännön asemasta erityislainsäädännön keinoin. Yleislaista riippumatta erityislainsäädäntöön katsottiin voitavan lisätä määräaikoja. Lisäksi korostettiin, että olemassa olevia rakenteita, säännöksiä ja toimintamalleja kehittämällä käsittelyaikoja on mahdollista lyhentää nykyisestä. Osassa lausuntoja arvioitiin hallintolakiin esitettyjen käsittelyaika-arviomenettelyjen edistävän jo itsessään hallintoasioiden viivytyksetöntä käsittelyä riittävässä määrin. Harkittavaksi esitettiin myös, että käsittelyaika-arviomenettelyistä sovellettaisiin vain pyynnöstä annettavaa käsittelyaika-arviota, joka toimisi viivästysvalituksen perusteena.

Viivästymisongelmia toivottiin lausunnoissa tarkasteltavan nyt esitettyä laajemmasta perspektiivistä; asian vireille tulosta lähtien täytäntöönpanon päättymiseen saakka. Nyt annetussa luonnoksessa hallituksen esitykseksi huomion nähtiin olevan liiaksi viranomaisen omassa ajankäytössä, ja lausunnoissa tuotiin esiin myös muita erilaisia viivästymisen syitä. Viranomaisesta johtuvan hallintoasioiden viivästymisten katsottiin aiheu-

tuvan muun muassa asiamääristä, yleisemmän organisoinnin ja resurssien puutteesta sekä säännösten ja prosessien monimutkaisuudesta. Asianosaisesta tai muusta tahosta johtuvan viivästymisen mainittiin riippuvan muun muassa lausuntojen sekä selvitysten toimittamisesta viimeisenä määräpäivänä ja asian käsittelyn välttämisestä. Myös valitusviranomaisen päätöksen ja sen täytäntöönpanon viipyminen nostettiin esiin viivästystä aiheuttavana tekijänä. Viivästysten syitä luonnehdittiin monessa tapauksessa yksittäisen käsittelijän vaikutusmahdollisuuksien ulkopuolella oleviksi.

Useissa lausunnoissa viitattiin tuottavuusohjelmiin ja tulosohtaukseen, joissa yhtenä osa-alueena on käsittelyaikojen toteutumisen seuraaminen. Esitystä pidettiin olemassa olevia käytäntöjä vahvistavana. Laajakantoisempia yhteyksiä nähtiin muun muassa hallintopolitiikan ja tulosohtauksen sekä kuntahallinnon ja kuntia koskevan lainsäädännön kehittämiseen sekä julkisen hallinnon ICT-toiminnan kehittämiseen.

Tärkeänä pidettiin esityksen suhteen arviointia muihin vireillä oleviin oikeusturvahankkeisiin, kuten oikeudenkäynnin viivästymisen hyvittämiseen, oikaisuvaatimus- ja valituslupamenettelyn laajentamiseen hallintolainkäytössä, sekä hallintokantelua koskevaan uudistukseen. Hankkeita toivottiin tarkasteltavan yhdessä.

- pitäisikö yleislain sijasta säätää viivästymisalttiiden asioiden erityislaeissa? (SM)
- olemassa olevat keinot ennemmin kuin sanktioitu kiirehtiminen – oikeanlaisen hallintokulttuurin edistäminen, riittävät resurssit (SM)
- viivästysvalitus ei ole hallinnollisesti perusteltu eikä asianosaiselle tarpeellinen – ei yleistä viivästymisongelmaa – ylimitoitettu keino, koska vaatii hallinnolta voimavaroja ja on nykyisten valvontakeinojen kanssa osittain päällekkäinen (MMM)
- VM vastustaa esitystä – ei välttämätön EIS:n kannalta, viivästymishyvyitys antaa osittaista suojaa hallintomenettelyn viivästymistä vastaan (VM)
- kantelu ja virkamiehen vastuu riittäviä joutuisuuden toteuttamisessa – hallintolain uudistus kantelusta parantaa sen käyttömahdollisuuksia (MMM)
- käsittelyaika-arvio ja viivästysvalitus lisää aiheettomasti viranomaisen työ määrää – esitystä tulisi harkita ja tulisi pyrkiä löytämään aidosti oikeusturvaa, tasapuolisuutta ja viivytyksettömyyttä turvaavia keinoja (Valtiokonttori)
- kriittisen varauksellinen suhtautuminen viivästysvalitukseen – valituksen tekeminen tuomioistuimelle kesken hallintoasian käsittelyn on omiaan hämähäyttämään hallintovallan ja tuomiovallan erillisyyttä ja tekee kokonaisprosessista vaikeaselkoisen (YM)
- viivästysvalitus ei parantane sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaiden oikeusturvaa – vaatii asiakkaalta toimenpiteitä – asiakkaan toimintakyvyn vaje on pääsääntö – monet asiat katsottu laillisuusvalvonnassa erityisen nopeasti ratkaistaviin asioihin (THL)
- viivästysvalituksen maksullisuus/maksuttomuus? – ongelmallista, jos aiheellisesta viivästysvalituksesta vaivan ohella kuluja valittajalle (EOA)
- tulisi vielä harkita, minkälaisiin asioihin viivästysvalitusta sovellettaisiin – käyttämisen ja seurausten edellytyksiä voisi vielä täsmentää – asianosaisen käsite (LSSAVI)

- viivästysvalituksen soveltamisala tulisi havainnollisesti ja konkreettisesti listata jo valmisteluvaiheessa tarkasti – oikeuskäytännön eriytymisen riski (Tuusulan kunta)
- esityksen tulee toimia myös käytännössä – joka tapauksessa ehkäisee viivästystilanteiden syntymistä (Kauppakamari)
- hyvä lainsäädännöllinen linjaus on, että asian merkittävyydellä on vaikutusta viivytyksettömyyden arvioinnissa – samoin hyvä, että hakijan omalla toiminnalla on merkitystä (MML)
- hallinnon nykytila varsin hyvä – uusi oikeussuojakeino ja lisää velvoitteita viranomaisille kyseenalaista – pois hallintoasioiden ratkaisemisesta – huomioon se, että tuottavuusohjelmissa ja tulosohtauksessa nykyisin enemmän painoarvoa käsittelyajoille (Mavi)
- PRH:ssa tapauskohtainen priorisointi, jos perusteita – kuitenkin tasapuolinen kohtelu huomioitu (PRH)
- esitys parantaa toteutuessaan merkittävässä määrin oikeusturvaa ja elämänhallintaa – esitys tulisi antaa pikaisesti (THL)
- ehdotus liittyy Suomen oikeusjärjestelmään tasapainoisella tavalla oikeusturvamekanismin viranomaisen passiivisuustilanteeseen (Turun HaO)
- esitystä on hallintolain ja perustuslain viivytyksettömyyttä koskevien säännösten käytännön toteuttamisen ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen kannalta pidettävä perusteltuna (OKV)
- viivytyksetön käsittely on erittäin merkittävä oikeussuojakysymys – esityksen tavoitteet kannatettavia, pääosin keinotkin – kuitenkin keinojen tulee olla käytännössä toimivia (Hämeenlinnan HaO)
- viivästysvalitus on paras esillä olleista toteuttamisvaihtoehdoista (VARE-LY)
- esitys perusteluineen hyvin valmisteltu ja ehdotetut lainmuutokset ovat tarpeellisia oikeusturvan parantamiseksi (Vaasan HaO)
- ehdotus paikkaa muodollisen puutteen oikeusturvajärjestelmässä – varmistaa kuitenkin joutuisuutta ja viivytyksettömyyttä vain rajoitetusti (VTV)
- ehdotus vahvistaisi nykyisiä käytäntöjä (ei muuttaisi) – tulosohtaus ym. – tulostavoitteissa kuitenkin tulevaisuusorientoitumisen ja konkreettisuuden puute – huono ohjausvaikutus – oleellista on, ohjaako ehdotus viranomaisia faktisesti tavoitteisiin (VTV)
- viivästykset johtuvat nykyisin pääasiassa yleisemmän organisoinnin ja resurssien puutteesta (VTV)
- käsittelyn hitaus johtunee asiamääristä sekä säännösten ja prosessien monimutkaisuudesta – yksittäisen käsittelijän vaikea vaikuttaa – kiirehtiminen laadun kustannuksella (VM)
- nykyisessä taloustilanteessa voisi olla paikallaan harkita lakiin kiinteitä määräaikoja – edistäisivät mahdollisesti paremmin oikeusturvaa – mallia muualta Euroopasta (VTV)
- ehdotuksen tavoitteiden toteutumisella on merkittävä yhteys hallintopolitiikan ja tulosohtauksen sekä kuntahallinnon ja kuntia koskevan lainsäädännön kehittämiseen sekä julkisen hallinnon ICT-toiminnan kehittämiseen – oikeusministeriön tulisi tarkastella yhdessä valtiovarainministeriön kanssa keinoja – muuten vaarana, että laki toteutuu liian verkkaisesti (VTV)

- tässä yhteydessä olisi keskeistä arvioida viranomaisten toimintaedellytyksiä (toimivat tieto/raportointijärjestelmät, sähköisten palvelujen lisääminen) (LSAVI)
- huomio kiinnittyy liiaksi hallintoviranomaisen ajankäyttöön, vaikka todellisuudessa lukuisat asianosaisen kuulemiset ja ilman määräaikaa olevat asianosaisen mahdollisuudet korjata, muuttaa ja peräti vaihtaa alun perin esitetty selvitykset viivyttävät käsittelyprosessia (Verohallinto)
- asiakas- ja sidosryhmäkyselyissä erityisesti väittämiin ”sain tiedon arvioidusta käsittelyajasta”, ”ratkaisuaika oli kohtuullinen” ja ”sain tarvitsemäni tiedon asian etenemisestä” vastattiin muita väittämiä kielteisemmin – esitys ohjaa oikeaan suuntaan (ESAVI)
- asioiden käsittely saattaa yleensä venyä tulevaisuudessa – tehtävien määrän kasvu, vähenevät resurssit – esitysluonnoksen vaikutusarvio on taaksepäin katsova ja osin turhan optimistinen – viivästysvalitus kuitenkin tarpeellinen – vie voimavaroja ydintehtävistä (ISAVI)
- erityislainsäädännössä voi olla kohtuullista säännellä käsittelyajoista (esim. sosiaali- ja terveydenhuollon hallinnonalan lainsäädännössä käsittelyaikasääntely voisi olla kattavampaakin) (ISAVI)
- käsittelyaika-arvion sitovuus ja ylittämisen sanktiot – liian varovaiset käsittelyaika-arviot – saattavat pitkittää käsittelyä entisestään (LAAVI)
- niukkenevien voimavarojen tilanteessa muodolliset aikataulut eivät edistä hallintoasioiden käsittelyn joutuisuutta (Kuntaliitto)
- yleisen käsittelyaika-arvion ja viivästysvalituksen tarve kyseenalainen (Kuntaliitto)
- onko verrattain muodollisen esityksen toteuttamiselle todellista tarvetta? (Helsingin kaupunki)
- sääntelyä tulisi kehittää niin, että yksittäisiin viivästymistapauksiin voitaisiin puuttua tehokkaasti ilman koko hallinnon kuormittumista – ei uusia velvollisuuksia toimia muotomääräysten mukaisesti – omien toimintatapojen kehittäminen (Helsingin kaupunki)
- esityksen soveltamisalan pohdinta jää liiaksi lausunnonantajan tehtäväksi – vaikeuttaa uudistuksen ulottuvuuksien ja vaikutusten arvioimista – esim. hankinnat, kunnan asianosaisuus (Tuusulan kunta)
- suurempi ongelma kokonaiskeston kannalta on asioiden viivästyminen lainkäyttöviranomaisessa – ei huomioitu esityksessä ollenkaan (Tuusulan kunta)
- yleislakien sijaan erityislakeja voisi miettiä muutettavaksi – konkreettisten määräaikojen asettaminen (Tuusulan kunta)
- monimutkaisuus olennaisesti poistunut (EOA)
- asioiden käsittely ruuhkautuu lähinnä silloin kun toimialan lainsäädäntöä uudistetaan – asia huomioitu esityksessä (EMV)
- lisäkustannuksia aiheuttaviin hankkeisiin tulisi suhtautua pidättyvästi – tarkoituksenmukaisempaa puuttua viivästymiseen resurssien kohdentamisella, tulosohjauksella sekä tarvittaessa viranomaisen toimintatapoja kehittämällä (OKM)
- joutuisuutta edistetään myös lupaprosesseja sujuvoittamalla – hankkeita YM:ssä menossa (YM)

- yritys paikata oikeussuojapainotteisin ratkaisuin resurssipulasta johtuvaa ongelmaa (LAPELY)
- uudistuksia vireillä, joilla käsittelyprosesseja pyritään tehostamaan – käsittelyaikojen lyhentyminen (Eläketurvakeskus)
- ehdotukset ovat perusteltuja perus- ja hallintolain näkökulmasta – edistävät hyvää hallintoa ja oikeusturvaa (Ahvenanmaan valtionvirasto)
- käsittelyajoista ei pitäisi säätää yhtenäisesti – asia- ja alue-erot – kuitenkin yhdenvertainen kohtelu (MMM)
- tarkoituksenmukaista, että ei kiinteää käsittelyaikaa hallintolakiin (STM, hyvin monet)
- perusteltua korvata kiirehtimisvaatimusmenettely pyynnöstä annettavalla kirjallisella käsittelyaika-arviolla (KHO)
- käsittelyaika-arvio ja oikeussuojakeino hyviä (TL)
- pyydytetyt lisäselvitykset toimitetaan yleensä viimeisenä määräpäivänä (PRH)
- ainoastaan yksilöidyn käsittelyaika-arvion antaminen pyynnöstä voisi olla riittävää – viivästysvalituskin on kytketty yksilöityyn käsittelyaika-arvioon (Kuntaliitto)
- pyynnöstä annettava käsittelyaika-arvio on kannatettava – edistää viivytyksettömyyttä ja asianosaisen oikeusturvaa (Ahvenanmaan valtionvirasto)
- harkittavaksi: voitaisiinko myös hakija velvoittaa esittämään tiettyä selvitystä hallintoviranomaiselle – ei aina halua toimittaa (ESAVI)
- ei saa heikentää hallintotoiminnan yksityiskohtaisuutta ja joustavuutta, eikä päätöksenteon määräaikaistaminen saa heikentää viranomaistoiminnan laatua (Liikennevirasto)
- jonojen purkamiseen tulisi olla haettavissa kertaluonteisia määrärahoja (THL)
- muutoksenhakuun liittyvät hankkeet tulisi sovittaa yhteen ja arvioida resurssitilanne (OKM)
- kv-vertailusta huomio: ehdotusta vastaavaa tuomioistuinkontrollia ei ole omaksuttu muualla – ei rohkaise toteuttamiseen (Hämeenlinnan HaO)
- menettelyn yksinkertaistuminen aikaisempaan esitykseen verrattuna kannatettavaa (VTV)
- oikeusturvahankkeiden kokonaisuuden huomiointi? (SM)
- muutoksenhakuun liittyvät hankkeet tulisi sovittaa yhteen ja arvioida resurssitilanne (OKM)
- käsittelyajoista on sovittu tulossopimuksissa (useat)
- syytä korostaa, että hallintopäätösten laatu on edelleen ensisijainen tavoite (ISAVI)
- Ruotsissa esitetty sopii myös Suomeen: oikeusasiamies suhtautunut uudistukseen kriittisesti, viivästykset usein resurssipulan syytä, yksittäisellä viranomaisella vähän liikkumavaraa, viivästysvalitusmahdollisuus voi vääristää tasapuolista käsittelyä ja järkevää priorisointia – samoihin asioihin useat kiinnittäneet Ruotsissa huomiota – lainsäädännön puute ei ole aiheuttanut suuremmin ongelmia (LSSAVI)

- tärkeä tunnistaa eri menettelyvaiheiden merkitys kokonaiskeston kannalta (hakemus -> lainvoimaisuus) (Tuusulan kunta)
- hallinto-oikeuksien työtapojen ja menettelyjen yhtenäistäminen oikeusturvan kannalta tärkeää (Tuusulan kunta)

2.2 Vaikutusarviointia, ehdotetuista menettelyistä aiheutuva lisätyö ja erityisiä resurssikysymyksiä

Esityksen vaikutusarviointia moitittiin optimistiseksi ja oletuksiin perustuvaksi. Toisaalta lausunnoissa todettiin vaikutusten arvioinnin olevan vaikeaa viitaten siihen, että nykyisellään ei ole olemassa tehokkaita oikeussuojakeinoja hallintoasian viivästymistä vastaan ja vaikutusarviointia pidettiin osassa lausuntoja riittävänä. Hallinto- ja lainkäyttöviranomaisille katsottiin lausunnoissa aiheutuvan lähes poikkeuksetta lisää työtä ja esitettyä lisätyövoiman tarvearviota pidettiin varovaisena.

Uuden työpanoksen vaatimukseen suhtauduttiin kriittisesti, koska aika on poissa varsin naisten hallinto- ja/tai lainkäyttöasioiden hoitamisesta. Lisätyön määrää arvioitiin skaalalla: ei merkittävä – kestämaton. Vaikeimmaksi työmäärän lisääntyminen nähtiin tilanteessa, jossa viranomainen on jo ennestään ruuhkautunut. VTV huomautti lausunnossaan, että nykyisessä tilanteessa viranomaisten on mietittävä, mitä olemassa olevia tehtäviä voidaan jättää tekemättä, kun lainsäädäntö tuo uusia velvoitteita. VM:n mukaan tässä resurssi- ja tilanteessa lisähenkilöstöä ei tulisi ohjata hallinnolliseen työhön.

Lisätyötä katsottiin aiheutuvan muun muassa asioiden kirjaamisesta, käsittelyaikojen seuraamisesta ja julkaisemisesta, käsittelyaika-arvioiden antamisesta, sekä lausuntojen antamisesta. Suurten asiamäärien asiaryhmissä tapahtuvien pienten muutosten huomautettiin voivan aiheuttaa mahdollisesti isojakin heijastusvaikutuksia. Esimerkiksi ennakkoverojen muutospyyntöjä tehdään noin miljoona kappaletta vuodessa. Myös maaseutuelinkeinoja koskevia tukipäätöksiä tehdään paljon, mutta niistä valitetaan suhteessa vähän, ja valitusviranomainen on resursoitu valitusten määrän mukaan. Merkittävänä resurssikysymyksenä arvioitiin lisäksi tietojärjestelmien saattamista ajan tasalle. Menettelyjen käyttöönoton myötä myös tulkkaus- ja käännöskustannukset arvioitiin mahdollisesti lisääntyvän.

- menettelyn on vaikea nähdä vähentävän tyytymättömyyden ilmaisuja prosessin keston (Hämeenlinnan HaO)
- vaikutusten arvioinnin ylimalkaisuus/oletuksenvaraisuus: esitys tulisi toteuttaa kokeiluna kokemusten keräämiseksi – rajattu määrä viranomaisia /asiaryhmiä – esim. joissa viivästyksiä/ongelmia (Helsingin kaupunki)
- ennakkoverojen muutospyyntöjä/päätöksiä n. 1milj. kpl / vuosi – ei kirjata – kirjaaminen seurannan vuoksi hidastaisi kohtuuttomasti prosessia – käsittelyaika kaksinkertaistuisi – tulisi rakentaa uusi seurantajärjestelmä (Verohallinto)

- kansalaisten reaktioita on vaikea ennakoida. (SM)
- vastaus resurssipulaan ei voi olla lisähenkilöstön ohjaaminen hallinnolliseen työhön (VM)
- viivästysvalitusten määräarvion epätarkkuus, saattaa olla huomattavasti arvioitua suurempi – nykyisellään ei välittömiä oikeudellisia keinoja puuttua viivästy miseen – viivästysvalituksen tekemisen edellytykset vaikuttavat määrään – vaarana, että järjestelmän käyttöönotto vaarantaa vakavasti hallintoviranomaisten, hallintotuomioistuinten ja muutoksenhakulautakuntien toimintaa (KHO)
- viivästysvalitusten määrää on vaikea arvioida tarkemmin (Helsingin HaO)
- ”jonojenpurkamismenettely” olisi omiaan vähentämään viivästysvalituksia (THL)
- viivästysvalitukselle herkkiä asiaryhmiä ovat sellaiset, joissa on pitkäkö käsittelyaika ja jotka koskevat asianosaisen elinpiiriä (esim. rikosvahinko- ja maksuvapautusasiat) (Valtiokonttori)
- hallinnollisen muutoksenhaun tilanteessa oikaisuvaatimusviranomaisen työmäärä lisääntyy – asiaratkaisut viivästyvät (UM)
- viivästysvalitus lisää viranomaisten työmäärää ja vaatii monenlaisia toimenpiteitä: arviot käsittelyajoista, viivästymisen perusteleminen, kokonaisarviointi, uuden määrääjän ja uhkasakon asettaminen – viivästyttää itse asioiden ratkaisemista (SM)
- viranomaiselle uutena työnä käsittelyaika-arvion antaminen ja mahdollinen lausunto valitusviranomaiselle (LVM)
- viivästysvalitus rinnastuu pikemminkin hallintovalitukseen kuin täytäntöönpanokieltoasiaan, lisäksi alkuvaiheessa tulisi herkemmin käyttää laajempaa kokoonpanoa => henkilöstöresurssit (Helsingin HaO)
- HaO:ien työtä ollaan (edelleen) lisäämässä = > uusi virka jokaiseen pisteeseen, johon lisätyötä tulee; yhden tuomarin kokoonpano ja viivästysvalituksen muotovaatimukset eivät riitä (Hämeenlinnan HaO)
- uudistuksella ei voida katsoa olevan nollavaikutusta HaO:n työmäärään (Kuopion HaO)
- uudistus lienee toteutettavissa ilman merkittäviä lisätyöpanoksia (Turun HaO)
- jonkin verran lisää työtä lausunnoista viivästysvalitusviranomaiselle – riippuu viivästysvalituksen käyttömäärästä (Migri)
- käsittelyaika-arvio ja viivästysvalitus lisää aiheettomasti viranomaisen työmäärää – esitystä tulisi harkita ja tulisi pyrkiä löytämään aidosti oikeusturvaa, tasapuolisuutta ja viivätyksettömyyttä turvaavia keinoja (Valtiokonttori)
- viranomaisille esitetyt velvollisuudet merkitsevät työpanosta, mitä aikaisemmin ei ole ollut sellaisenaan olemassa – mm. tavoitteiden asettaminen, seuranta (VTV)
- kirjallisen käsittelyaika-arvion antaminen ei nopeuta päätösten tekemistä – voi yksittäistapauksissa jouduttaa – edellyttää prosessin jatkuvaa seurantaa ja kehittämistä (Kela)

- viivästysvalitus aiheuttaa lisätyötä Kela:ssa ja Somla:ssa (Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunta) – lyhytkestoisten päivärahatkaisujen tai yksittäisten sairaanhoidon kustannusten korvausten taloudellinen intressi voi olla pienempi kuin arvion antamisen ja siihen liittyvän valitusmenettelyn hallinnollinen kustannus – Somla:n käsittelyajat jo nyt varsin pitkiä (Kela)
- viivästysvalitusta ei voitane ratkaista ilman, että tutustutaan jutun asiakirjoihin ja liitteisiin – asiakirjanipun lähettäminen / kopioiminen valitusviranomaiselle? – asian käsittelyn keskeytyminen hallintoviranomaisessa – lisätyö asiakirjojen lähettämisestä / kopioinnista (ISAVI)
- selvää on, että lisätyötä aiheutuu (lausunnot, kirjaamiset ym.) (LSSAVI)
- esityksessä esitetty näkemys työmäärän kasvusta on hyvinkin optimistinen – tilapäisten asiaruuhkien kannalta tilanne erityisen haastava (Helsingin poliisilaitos)
- eniten lisätyötä aiheutunee lainkäyttöviranomaisille (Kuntaliitto)
- vaikutuksia koskeva jakso on ylimalkainen ja oletuksiin perustuva – vaikea hahmottaa, mitä tarkoittaisi esim. kunnan voimavarojen käytön kannalta (Helsingin kaupunki)
- arvio siitä, että viivästysvalitusten käsittely lainkäyttöviranomaisessa vastaa tuomareiden osalta yhteensä yhden henkilötövuoden ja muun henkilöstön osalta kahden henkilötövuoden kustannuslisäystä, on liian varovainen – huomioiden nykyisten kantelujen määrä on todennäköistä, että työllistää huomattavasti enemmän (Tuomariliitto)
- asiantuntemuksen saanti on vaikeaa – viivästysvalitus ei parantaisi tilannetta – lisätyötä viranomaisille ja tuomioistuimille – hallintoasiaan käytettävän ajan vähentyminen (YM)
- lainsäädäntö lisäisi hallinnon työtä ja kustannuksia ehkä jopa merkittävästi. kirjallisten käsittelyaika-arvioiden laatiminen, valituksiin lausuntojen antaminen, niiden kääntäminen, muut tulkkaus- ja vastaavat palvelut sekä mahdollinen jatkuva valitusruuhka hidastaisivat asioiden käsittelyä entisestään. (SM)
- olisi tarpeen syventää taloudellisten sekä hallinto- ja lainkäyttöviranomaisten toimintaan aiheutuvien vaikutusten arviointia: lisätyö, kustannusvaikutukset, ohjausvaikutus, mitä toimintoja/tehtäviä voidaan jättää pois (VTV)
- huoli lakisääteisten velvollisuuksien lisäämisestä ja resursseista (Helsingin poliisilaitos)
- MML:lla on tarkasti tilastoituna mm. hallintokanteluja koskevat tiedot usean vuoden ajalta (toisin kuin ilmeisesti esim. AVI:lla) – viivästyskanteluita tehty vain poikkeuksellisesti (MML)
- viivästysvalituksen lisäarvo tulisi arvioida suhteessa sen vaikuttavuuteen ja sen vaatimaan eri viranomaisten työpanokseen (LSAVI)
- käsittelyaika-arvion kirjallisuus välttämätön, mutta saattaa lisätä suuresti työmäärää – maahanmuuttoasioissa poikkeuksellisen suuri intressi – kiinnostus oikeusturvakeinoja kohtaan – tulkkaus- ja käännöskustannukset (SM)

- tilastointiominaisuuden lisääminen nykyisiin sähköisiin järjestelmiin saattaa tarkoittaa uuden asiantuntijajärjestelmän tilaamista – vaatii joka tapauksessa huomattavaa kehittämispanostusta (UM, Mavi, RVL, VTV, LSAVI...)
- pienen työnlisäyksen ongelma suuressa asiamäärässä (SM)
- hallintopäätöksiä paljon, valituksia vähän – henkilöstöresurssit valitusten mukaan – ruuhkautumisaltis muutoksissa (Maaseutuelinkeinojen valituslautakunta)
- järjestelmää ei saa toteuttaa säästövelvoitteet huomioon ottaen lainkäyttötoiminnan resursseilla (KHO)
- alkuvaiheessa viivästysvalituksissa tulisi herkemmin käyttää laajempaa kokoonpanoa => henkilöstöresurssit (Helsingin HaO)
- uuden prosessimuodon käyttöönotto on ristiriidassa henkilöstöresurssien vähentämisen kanssa (Hämeenlinnan HaO)
- kirkon ja seurakuntien hallinto henkilökunnan supistaminen odotettavissa (Kirkkohallitus)
- sisäisten prosessien tehokkuus avainasemassa (Kauppakamari)
- arvio yhden tuomarin lisästarpeesta vaikuttaa liian varovaiselta (Migri)
- jonojen purkamiseen tulisi olla haettavissa kertaluonteisia määrärahoja (THL)
- voimavarakysymys vaikuttaa merkittävästi esitettyjen tavoitteiden toteutumiseen (VTV)
- vuosina 2013–2016 merkittäviä säästötoimia – rakenteellisten ongelmien korjaaminen tärkeää – edellyttäneen myös lainsäädäntötoimia (VTV)
- huolella pohdittava, mitä olemassa olevia tehtäviä voidaan jättää tekemättä uusien velvoitteiden ja niiden mukaisten tavoitteiden saavuttamiseksi tai hahmotettava, millä tuottavuustoimenpiteillä uusille velvoitteille saadaan viranomaisissa tarvittavat voimavarat (VTV)
- jos käsittelyaikoja ei voida noudattaa, viranomaisella tulisi olla mahdollisuus vaikuttaa resurssitilanteeseen – luonnoksessa ei ole otettu kantaa siihen, vaikuttaisiko lakimuutos resurssitarpeiden kasvuun ja kuinka resurssit turvattaisiin siten, että hallintoasiat voidaan käsitellä viivytyksettä (Viestintävirasto)
- jos viranomainen jo ennestään jatkuvasti ruuhkautunut, tilanne muodostuu kestävämmäksi (ISAVI)
- asiantuntijoita entistä vähemmän – loma/sairauslomatilanteessa voi olla vaikea löytää pätevää sijaista (PIRELY)
- keskeneräisiä asioita saattaa olla yhdellä käsittelijällä satoja – käsittelyaika-arviot sitovat työpanosta (PIRELY)
- teknisten tukijärjestelmän ongelmat (Mavi:n vastuulla) voivat pysäyttää ja ruuhkauttaa käsittelyn pitkäksi aikaa (POHELY/MEY)
- Eduskunnan perustuslakivaliokunta: uusia velvoitteita kunnille -> voimavarat niiden toteuttamiseen (Helsingin kaupunki)

- muutoksenhakuun liittyvät hankkeet tulisi sovittaa yhteen ja arvioida resurssitilanne (OKM)
- työllistääne lainkäyttöviranomaisia huomattavasti arvioitua enemmän – aikaisempaa konkreettisempi oikeussuojakeino – lainkäyttöviranomaisten toiminta saattaa oleellisesti vaikeutua (Lakimiesliitto)

2.3 Ehdotettujen menettelyjen suhde hallintokanteluun

Yleisesti hallintokantelun riittävyys oikeusturvakeinona suhtauduttiin vaihtelevasti. Muutamassa lausunnossa vertailtiin hallintokantelun ja viivästysvalituksen tekemistä ja tuloksellisuutta asianosaisen näkökulmasta. Viivästysvalitus nähtiin menestyessään tehokkaammaksi, mutta raskaammaksi oikeussuojakeinoksi. Kantelua vastaavasti pidettiin hallinnon asiakkaan kannalta mutkattomampana. Viivästysvalitus ja hallintokantelu koettiin joka tapauksessa päällekkäisinä, mitä pidettiin ongelmana selkeän oikeusturvajärjestelmän ja tehokkaan resurssien käytön kannalta. Lausunnoissa toivottiin lausuttavan tilanteesta, jossa samaa asiaa koskien on vireillä viivästysvalitus ja hallintokantelu.

Joka tapauksessa hallintokantelulle katsottiin jäävän viivästysvalituksen rinnalla edelleen käyttöarvoa, koska viivästystilanteisiin liittyy yleensä myös muita viranomaisen laiminlyöntejä, joihin kantelun tekijä haluaa selvyyden. Hallintokantelun seurauksena valvontaviranomainen voi tarvittaessa käynnistää valvonta-asian, mikä viivästysvalitusta koskevien ehdotettujen tiedonantovelvollisuuksien vuoksi saattaisi jäädä toteutumatta. Kanteluiden rajaamista käsittelyaika-arvio- ja viivästysvalitusmenettelyjen ulkopuolelle pidettiin perusteltuna. Rajauksen kuitenkin toivottiin näkyvän selkeämmin myös säädöstekstissä.

- miten käytännössä ratkaistaisiin tilanne, jossa asianosainen kantelee vaikka käytettävissä olisi viivästysvalitus? (SM)
- viivästymistä koskevissa kanteluissa on usein samalla kyse myös muiden menettelyvirheiden arvioinnista, tältä osin asiat jäisivät vastaisuudessaakin kanteluviranomaisten tutkittavaksi (SM, LSSAVI)
- viivästysvalitus ei liene ratkaistavissa nopeammin kuin hallintokantelu (MMM)
- käytännössä viivästysvalitus ja kantelu on yhtä helppo tehdä (Hämeenlinnan HaO)
- viivästysvalituksen tekeminen asianosaiselle kantelua vaikeampaa – paljon selvitettävää ja tulos epävarmempaa (MMM)
- viivästysvalituksen tarkoituksenmukaisuutta tulisi vielä harkita (PL 76 §, Pohjoismainen sääntely, hallintokantelu viivästymiseen liittyvien menettelyvirheiden osalta) (Kirkkohallitus)
- EOA on ratkaissut asiat noin vuodessa – hallinto-oikeudet oletettavasi suositumpia, jos ovat ripeämpiä (Migri)
- tulisi säätää tarkemmin – kahden käsittelyprosessin vaara – ei tue selkeää oikeussuojajärjestelmää ja resurssien käyttöä (Verohallinto)

- kanteluiden seurauksena voi käynnistyä valvonta-asia, jossa tehtävät päätökset ovat valituskelpoisia (LSAVI)
- voiko kantelun kohteeksi joutunut tehdä viivästysvalituksen? (LSAVI)
- hyvä, että tiedustelut ja kantelut ovat soveltamisalan ulkopuolella (LSSAVI)
- selvyyden vuoksi todettava, että hallintokantelut jäävät ulkopuolelle – oma momentti (LAAVI)
- ei ole selvää, että vähentää hallintokanteluja (LSSAVI)
- kanteluasian seurauksena AVI voi kohdistaa valvonnan oikeaan kohteeseen – jos asianosainen tekee viivästysvalituksen, valvontaviranomaiselle ei tule tietoa (LSSAVI)
- saattaa vähentää kanteluita (PSAVI/POL)
- hallintokantelu nykyisellään riittävä kiinnittämään huomiota viivästymisiin (OKM)
- kanteluiden lisääntymisen syyt? – viivästyksset vai kansalaisten aktivoituminen? – ympäristötietoisuuden paraneminen (YM)
- kantelu ei riittävä oikeussuojakeino – kuitenkin viivästysvalitus uhkasakkoineen on raskas menettely (Kela)
- lisääntyneet kantelumäärät johtunevat erilaisten hallinnollisten tehtävien henkilövähennyksistä (Helsingin poliisilaitos)

3 Hallintolain muutosehdotuksia koskeva yksityiskohtainen lausuntopalaute

3.1 23 § – käsittelyn viivytyksettömyys

23 §

Käsittelyn viivytyksettömyys

Asia on käsiteltävä ilman aiheutonta viivytystä.
Viranomaisen on vastattava käsittelyn etenemistä koskeviin tiedusteluihin.

Neuvontavelvollisuutta koskevassa säännösehdotuksessa lausunnonantajien kannanotot erosivat siinä, millä tavalla käsittelyaika-arvion ja viivästysvalitusasian hoitamisessa tarvittavaa informaatiota tulee tarjota. Esiin nostettiin myös, että asiakkaan yhteydenotosta voi olla joskus vaikea päätellä haluaako hän kirjallisen käsittelyaika-arvion vai muun vastauksen.

Viivästysvalitusta koskevan ohjeen liittäminen käsittelyaika-arvioon nähtiin voivan aiheuttaa väärinkäsityksen siitä, että valitusoikeus koskisi käsittelyaika-arviota eikä käsittelyn viivästymistä. Väärinkäsitys voisi aiheuttaa ennenaikaisia ja turhia valituksia. Toisaalta viivästysvalitusohjeiden liittäminen käsittelyaika-arvioon pidettiin välttämättömänä, jotta hallinnon asiakas saisi tiedon oikeussuojakeinoistaan. Käsittelyaika-arvion pyytämismahdollisuudesta ja viivästysvalituksen tekemismahdollisuudesta pidettiin aiheellisenä julkaista tieto verkkosivuilla.

EOA ehdotti neuvontavelvollisuuden käytännön järjestämisen osalta, että puhelimitse asiaa tiedustelevalta tulisi kysyä, haluaako hän käsittelyaika-arvion vai muun vastauksen. Kirjallisesti tiedustelevalle käsittelyaika-arvio annettaisiin automaattisesti. EOA korosti, että viivästystilanteen luonteesta johtuen asia tulisi hoitaa mahdollisimman joustavasti. Tätä edellyttävät hyvään hallintoon kuuluvat neuvontavelvoite, palveluperiaate ja asiakaslähtöisyys. Neuvonta ei saa EOA:n näkemyksen mukaan rajoittua vain verkossa annettavaan palveluun, vaan samat tiedot tulee olla saatavissa esimerkiksi asiakaspalvelupisteestä.

Asiakaspalvelun avulla nähtiin myös yleisesti voitavan edesauttaa käsittelyn joutuisuutta. Esimerkkejä keinoista olivat muun muassa sopivasta hakemuksenjättöajankohdasta tiedottaminen ja hallintoasian käsittelyn etenemisen seuraamismahdollisuuden järjestäminen asianosaiselle verkossa. Keskimääräisistä käsittelyajoista tiedottaminen nähtiin keinoksi vähentää käsittelyn etenemistä koskevia tiedusteluja, jolloin viranomaisen resurssit vapautuvat (varsinaisten) hallintoasioiden ratkaisemiseen.

- monenlaisia yhteydenottotapoja nykyiselläänkin joskus vaikea tietää, mitä kansalainen haluaa: neuvonta, mielipiteen ilmaus, kantelu, tutkintapyyntö, rikosilmoitus... – seurannan haaste, lisää työmäärää (UM, SM)
- mahdollisuus saada tietoverkosta odotettu käsittelyaika – realistisempi käsitys käsittelyajasta – vähemmän viivästysvalituksia (VARELY)
- koskeeko HL 23 §:n neuvontavelvollisuus myös tietoa käsittelyaika-arvion pyytämismahdollisuudesta? (LVM)
- miten erottaa, onko kysymys käsittelyn etenemistä koskevasta tiedustelusta (23 § 2 mom.) vai käsittelyaika-arvion pyytämisestä (23 a § 2 mom.)? ovat lähekkäin – tulee selkiyttää, koska käsittelyaika-arviopyyntö on kirjattava – asianosaisellekin voi olla vaikea erottaa – tuleeko antaa käsittelyaika-arvio vai ohjeistaa asiakasta pyytämään sitä? – vai kerrotaanko julkaistu keskimääräinen käsittelyaika / laissa säädetty käsittelyaika? (Mavi, VRK, LSAVI, VARELY, EOA)
- tulisiko muuttaa siten, että tiedusteluun annettaisiin aina käsittelyaika-arvio, ellei asiakas nimenomaan kieltäydy siitä (VARELY)
 - neuvontavelvoite, palveluperiaate ja asiakaslähtöisyys:
 - perusteltua, että suullisesti tiedustelevalta kysytään haluaako käsittelyaika-arvion vai muun vastauksen, ja kirjallisesti tiedustelevalle tarkoituksenmukaista suoraan antaa käsittelyaika-arvio (EOA)
- viranomaiselle velvollisuudeksi käsittelyaika-arvion ja viivästysvalitusohjeen antaminen joissakin asioissa (esim., jos säädetty määräaika ja/tai velvollisuus käsittelyaikojen julkaisemiseen) (THL)
- käsittelyaika-arvioita koskeva neuvontavelvollisuus saattaa työllistää viranomaista enemmän kuin käsittelyaika-arvion antaminen (Kela)
- valitusohjeen liittäminen käsittelyaika-arvioon olisi liioittelua – käsitettäisiin mahdollisuudeksi valittaa arviosta – aiheuttaisi ennenaikaisia valituksia – arvion ylittyessä asiakas ottanee yhteyttä viranomaiseen ja hänelle kerrotaan viivästysvalitusmahdollisuudesta (VARELY)
- käsittelyaika-arviossa tulisi olla ohjeet viivästysvalituksen tekemiseen ja tieto viivästysvalitusviranomaisesta, myös maininta käsittelyaika-arvion liittämisestä viivästysvalitukseen (VRK)
- viivästysvalitusohjeen liittäminen käsittelyaika-arvioon on välttämätöntä – nykyisessä muodossa esityksessä ei informointivelvollisuutta viivästysvalituksesta (EOA)
- käsittelyaikojen ohella aiheellista julkaista myös tieto mahdollisuudesta
 - pyytää käsittelyaika-arvio
 - tehdä viivästysvalitus (EOA)
- tietoverkossa julkaistavaksi säädetty tieto? – lähtökohtaisesti tulee olla saatavilla muutakin kautta, esim. asiakaspalvelupisteestä (EOA)
- hyvästä hakemuksenjättöajankohdasta tiedottaminen voi ehkäistä ruuhkaa (LVM)
- käsittelyaikatiedusteluja vähentää se, että asian käsittelyn etenemistä voi seurata verkosta (Migri)

3.2 23 a § (1 mom.) – Käsittelyajan määrittäminen

23 a § (1 mom.)

Käsittelyajan määritteleminen

Viranomaisen on määriteltävä keskeisissä asiaryhmissä odotettavissa oleva käsittelyaika sellaisille asianosaisen oikeutta, etua tai velvollisuutta koskeville asioille, jotka viranomainen ratkaisee hallintopäätöksellä. Tieto viranomaisen määrittelemästä käsittelyajasta julkaistaan yleisessä tietoverkossa. Viranomaisen on seurattava määrittelemiensä käsittelyaikojen toteutumista. Mitä tässä momentissa edellä säädetään, ei sovelleta asiaan, jonka käsittelyajasta on säädetty erikseen.

3.2.1 Keskeisten asiaryhmien ja käsittelyaikojen määrittäminen

Odotettavissa olevan käsittelyajan määrittämiseen suhtauduttiin yleisesti positiivisesti. Käsittelyajan laskeminen nähtiin joidenkin asioiden suhteen helppona tehtävänä ja sen katsottiin olevan sopusoinnussa hallinnon jo olemassa olevien tavoitteiden kanssa ja edistävän hyvää hallintoa. Tarkoituksenmukaisena pidettiin, että hallintolakiin ei oteta asian käsittelylle kiinteitä määräaikoja. Erityislakeihin sisällytettävät käsittelyajat saivat oikeuspoliittisena tavoitteena kannatusta. Käsittelyaikojen arvioimisen pohjaksi toivottiin kuitenkin selkeämpää ja yksityiskohtaisempaa lain säännöstä.

Useissa lausunnoissa kiinnitettiin huomiota riskeihin, joita saattaa aiheutua siitä, että viranomainen määrittelee odotettavissa olevan käsittelyajan itse. Tilanne koettiin ongelmallisena yhdenvertaisuuden näkökulmasta. Eri viranomaiset mahdollisesti määrittelisivät keskeiset asiaryhmät toisistaan poikkeavin tavoin. Myös asiaryhmien sisällä tehtyjen käsittelyaika-arvioiden kesken voisi olla vaihtelua. Yhtenä osaratkaisuna ongelmaan ehdotettiin odotettavissa olevien käsittelyaikojen määrittämistä virastokohtaisuuden sijaan valtakunnallisella tasolla.

Yleiset käsittelyaika-arviot tehtäneen lausuntojen mukaan varovaisuusperiaatetta noudattaen varmuuden vuoksi niin pitkiksi, että useimmat asiat voidaan käsitellä arvioidun ajan puitteissa. Lausunnoissa pidettiin mahdollisena, että tällä voi olla yleisesti käsittelyn kestoa pidentävä vaikutus. Odotettavissa olevan käsittelyajan kohtuullisuuden arviointi jäisi nykyisten käytäntöjen varaan ylempien viranomaisten ja ylimpien laillisuusvalvojien tehtäväksi. Odotettavissa olevaan keskimääräiseen käsittelyaika-arvioon puuttuminen jälkikäteen laillisuusvalvonnan keinoin arvioitiin EOA:n lausunnossa vaikeaksi, koska arvio tehtäneen viranomaisissa tilastollisena keskiarvona.

Säännöksen toivottiin korostavan enemmän yleisen käsittelyaika-arvion arvio- ja keskimääräisyysluonnetta. Muutamat lausunnonantajat ilmaisivat huolensa siitä, että odotettavissa olevien käsittelyaikojen määrittäminen ja niissä pysyminen saattaa kannustaa

asioiden ratkaisemiseen puutteellisten selvitysten pohjalta. Käsittelyajan arviointivelvollisuuden ulkopuolella olevien asiaryhmien käsittelyyn panostaminen saattaa kärsiä keskeisten asiaryhmien kustannuksella.

Esitysluonnoksen perusteluissa on mainittu kaavoitusasioiden rajautuvan säännöksen soveltamisalan ulkopuolelle, koska ne eivät säännöksessä tarkoitettulla tavalla koske asianosaisen *oikeutta, etua tai velvollisuutta*. Lausunnonantajat pitivät tärkeänä, että kaavoitusasiat kuuluisivat menettelyn piiriin. Korkein hallinto-oikeus huomautti, että Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan kaavoitusasioissa voi olla kysymys asianosaisen *oikeudesta, edusta tai velvollisuudesta*.

- kohtuullisen käsittelyajan arviointi haasteellinen konsuliasioissa (UM)
- alueelliset erot mahdollisia keskeisten asiaryhmien määrittämisessä – erot käsittelyaika-arvioissa (SM)
- yleisimmissä poliisin myöntämissä luvissa käsittelyajan määrittäminen helppoa – yhdenmukaista lupahallinnon tavoitteiden kanssa, hyvä myös yhdenvertaisuuden ja avoimuuden näkökulmasta (SM)
- asianosaisaloitteinen / viranomaisaloitteinen asia – soveltuu kumpaankin samalla tavalla, lisäksi haastetta arviointiin tuo moniviranomaisyhteistyö ja se, että asianosaiset saattavat vältellä asian käsittelyä (SM)
- käsittelyaikojen määrittely, seuranta ja tiedottaminen on perusteltua – säätäminen laissa selventää hallintomenettelyä. (MMM)
- käsittelyaika-arvioissa noudatettaneen varovaisuusperiaatetta – arvioidaan mahdollisimman pitkäksi (LVM)
- arviota saatetaan korjata varmuuden vuoksi ylöspäin, jotta mahdollisimman monet asiat mahtuisivat arvioidun ajan sisälle (Tukes)
- odotettavissa olevan käsittelyajan kohtuullisuuden arviointi jää nykyiselleen (ylemmät viranomaiset, ylimmät laillisuusvalvojat) (KHO)
- perusteluissa tulisi ottaa esille se, että käsittelyaikojen määrittämisen tarkoitus ei ole vaarantaa tarvittavan selvityksen keräämistä ratkaistavasta asiasta (Museovirasto)
- arvion totuudenmukaisuus tärkeää (Museovirasto)
- käsittelyajat saattavat vaihdella asiaryhmän sisällä: ehkä voisi erottaa yksinkertaiset ja erikseen selvitystä vaativat asiat (Museovirasto)
- joissakin asiaryhmissä käsittelyaika voi vaihdella paljonkin (Valtiokonttori)
- riskejä hallintoviranomaisen liian autonomisesta asemasta käsittelyaikojen määrittämisessä – pitäisi määritellä tarkemmin – kansalaisten yhdenvertainen kohtelu (ISAVI, LAAVI)
- viranomainen asettaa itselleen käsittelyajan – ei ole kovin onnistunut – ei liene parempaa vaihtoehtoa (Asianajajaliitto)
- samoissa virastoissa käsiteltävien samojen asioiden yleiset käsittelyaika-arviot tehtävä valtakunnallisesti ei virastokohtaisesti (ISAVI)
- pitää pohtia, miten asianosaisten yhdenvertaisuus voidaan turvata, jos samaa viranomaistehtävää hoitavilla on eri käsitys asiaryhmistä, joita sääntely koskee, sekä siitä, kuinka käsittelyajat tulisi määritellä (Mavi)
- keskitetyt suositukset käsittelyajoiksi paikallaan – yhdenvertaisuus (VARELY)

- valtakunnalliset erot (esim. kunnilla) käsittelyaikojen ja asiaryhmien määrittelyssä – mikä merkitys viivästysvalitusten kannalta? (Kuntaliitto)
- tulisi määritellä perusteet, joilla asiaryhmien keskeisyyttä arvioidaan – tärkeimpänä tulisi olla tehtävän/toiminnan vaikuttavuus (LSAVI)
- ympäristö- ja vesitalousasiat vaikeat arvioida – laajan selvitysvelvollisuuden tarve voi ilmetä vasta hakemuksen kuulutuksen jälkeen (LSSAVI)
- Viranomaisen määrittelemää käsittelyaikaa koskevassa hallintolain 23 a §:n 1 momentissa olisi oltava määräys perusteista, joilla käsittelyaika määritellään. Olisi myös mainittava, kuten käsittelyaika-arviota koskevassa 2 momentissa, että käsittelyaikaa määriteltäessä on otettava huomioon myös asian laatu ja merkitys asianosaisille. Muussa tapauksessa esimerkiksi lainvalvojilla ei ole juurikaan välinettä, joilla määriteltyjä määräaikoja arvioidaan. (Asianajajaliitto)
- voisi olla suluissa kurstiivilla mainittu ”määritelty käsittelyaika” tai vastaava termi, jotta se selkeästi erottuisi 2 momentissa mainitusta ”käsittelyaika-arviosta” (Asianajajaliitto)
- kirkon ja seurakuntien hallintopäätöksistä suurin osa jäänee ulkopuolelle – ei riittävästi avata edellytystä siitä, mitä tulisi katsoa keskeiseksi asiaryhmäksi – sovellettaisiin hyvin eri tavalla eri seurakunnissa – tarkempi ohjeistus – ei saa jättää oikeuskäytännön varaan (Kirkkohallitus)
- odotettavissa oleva käsittelyaika määriteltäneen tilastollisena keskiarvona – lienee vaikea puuttua jälkikäteen (EOA)
- hyvä oikeuspoliittinen tavoite on arvioida erityislainsäädännön uudistuksissa käsittelyaikojen säätämistä (EOA)
- valtionavustukset haasteellisia arvioida – huomioon asioiden erityispiirteet ja hakemus-, lausunto- ja kuulemiskierrokset (OKM)
- vaikea määritellä odotettavissa oleva käsittelyaika tilanteissa, joissa eläkkeenhakija on työskennellyt Suomen lisäksi jossakin muussa EU-maassa – ei konkreettisia keinoja käsittelyn nopeuttamiseksi – väliaikainen päätös tulisi katsoa tällaisessa tapauksessa riittäväksi (ei mainita esityksessä) – lisäys säännöksiin: jos väliaikainen päätös on annettu käsittelyaika-arvion mukaisessa ajassa, asian käsittelyn ei katsota viivästyneen. (Eläketurvakeskus)
- kaavoitusasioiden viivästyksellä voi olla suuri merkitys (Kauppakamari)
- kaava-asioiden rajaaminen ulkopuolelle on selkeä puute – voisi esim. lisätä maankäyttö- ja rakennuslakiin nimenomaisia enimmäisaikoja lausunnoille, toimenpiteille, valituskäsittelyille (Tuusulan kunta)
- tulisi harkita kaavoitusasioita koskevan rajauksen poistamista (MML)
- kaavoitusasiassa voi olla kysymys ”oikeudesta, edusta tai velvollisuudesta” – ehdotuksen perustelulausuma on virheellinen (KHO)
- olisi perusteltua määritellä tarkemmin; minkälaisia keskeiset asiaryhmät ovat tai eivät ainakaan ole (Mavi)
- joitakin hallintopäätöksiä saatetaan tehdä harvemmin kuin joka viides vuosi – rajautuvat perustelujen mukaan käsittelyajan määrittelemisen ulkopuolelle – tämä poikkeamismahdollisuus on ehdottoman välttämätön (GTLK)
- tulisi rajata vain asianosaisaloitteisiin asioihin – oikeusturvan tarve käsittelyaikojen määrittelyssä vaihtelee: esim. hakemusasia / valvonta-asia – ei ole aina selvää päättykö asia (hallinto)päätökseen vai muuten (Tukes)

- ei tarkalleen selviä, mitä verohallinnon toimenpiteitä menettely koskee, esim. verotarkastus rajautunee ulkopuolelle (Verohallinto)
- ennakonpidätysprosentti- ja ennakkoveroasiat rajautunevat esityksen ulkopuolelle ja tulevat sen piiriin vasta, jos verovelvollisen vaatii ennakkoperintälain 18 ja 24 § perusteella, että Verohallinto tekee valituskelpoisen päätöksen – tulisi ottaa selkeä maininta hallituksen esityksen perusteluihin tai tulee vaihtoehtoisesti säätää ulkopuolelle – käsittely nykyisellään niin tehokasta, että viivästysuojat tarpeeton (Verohallinto)
- hyvin erilaisia lupalajeja on vaikea laittaa samaan muottiin ja kaikki lupalajit eivät sovi tämänkaltaiseen ehdotukseen.(SM)
- asiaryhmien sisällä on vaihtelua – voi tapahtua viivästymisiä yksittäisissä tapauksissa – kaikkia asioita ei voi arvioida samalla kaavalla (Ahvenanmaan valtionvirasto)
- tärkeää lakitekstissä tai alemmalla sääntelyllä todeta selkeästi, mitä asioita kyseessä oleva säännökset koskevat (PSAVI)
- odotettavissa olevan käsittelyajan arviointi tarkoituksenmukaista, jos suu-rehko määrää samantyyppisiä asioita – OKM tekee saman asiaryhmän sisällä erityyppisiä päätöksiä, eivät välttämättä kohdistu yksityisiin, vaan yhteisöihin ja kuntiin – hakemukset ratkaistaan samalla kertaa (kerran tai kahdesti / vuosi) – valtiosuusjärjestelmä (OKM)
- riskinä: asia selvitetään aikataulun vuoksi puutteellisesti ja (liiallinen) keskittyminen arviointivelvollisuuden kohteena oleviin asioihin (Tukes)

3.2.2 Käsittelyajan käsite

Useissa lausunnoissa ehdotettiin, että käsittelyaika tulisi laskea hallintoasian vireille tulon sijaan siitä, kun viranomaiselle on toimitettu kaikki asian ratkaisemisessa tarvittava selvitys. Toimintatapaa pidettiin selkeämpänä ja viranomaisen kannalta kohtuullisempänä. Hallituksen esitysluonnoksessa käsittelyajan määrittäminen tapahtuisi kuitenkin hallintolain mukaan asian vireille tulosta.

- käsittelyaika viivästystilanteessa tulisi laskea siitä, kun hakija on toimittanut edellytetyt tiedot tai ei ole toimittanut niitä määräpäivään mennessä (UM)
- käsittelyajan käsitteen selvennys lakiin (= vireille tulon ja päätöksen antamisen välinen aika) (VakO)
- käsittelyaika lasketaan palvelulain ja hallintolain mukaan eri tavalla (palvelulaissa siitä, kun käsittelyssä tarvittavat tiedot on saatu) – 1 mom:a vastava rajausta tarpeen myös 2 mom:ssa? – käsitteet osin erilaisia – sekavuus ja tarpeeton työllistäminen – ei vastaa asiakkaiden tarpeisiin – yksiselitteinen ja selkeästi toteutettavissa oleva säädöspohja (Evira, LSAVI)
- huomattava ero käsittelyajassa riippuen katsotaanko se vireille tulosta vai siitä, kun kaikki selvitys on viranomaisella – ehdotetussa muodossa asianosaisen oma toiminta vaikuttaa – vaikea antaa käsittelyaika-arvio (OPH)

- käsittelyaika-arvion kohteena tulisi olla vaadittavien asiakirjojen esittämisen ja päätöksen antamisen välinen aika (OPH)
- selvyyden vuoksi käsittelyaika tulisi laskea siitä kun selvitykset on toimitettu (Valvira)
- voi olla viranomaisen kannalta kohtuutonta laskea käsittelyaika vireille tuloista – esim. monimutkaisissa hakemusasioissa (ympäristöhallinto) saattaa kestää monta kuukautta, ennen kuin asia saadaan käsittelykuntoon (YM)

3.2.3 Käsittelyaikojen toteutumisen seuraaminen

Käsittelyaikojen toteutumisen seuraamisen osalta kiiteltiin sitä, että seurannan toteuttaminen on jätetty pitkälti viranomaiskohtaiseen harkintaan. Toisaalta seuranta on herättänyt lausunnoissa kysymyksiä suhteessa hallintolaissa määriteltyihin velvollisuuksiin. Viranomaiset ilmoittivat seuraavansa käsittelyaikoja, mutta asiankäsittelyjärjestelmien valmiudet ovat tähän tarkoitukseen vaihtelevia, pääsääntöisesti puutteellisia. Osa lausunnonantajista ilmoitti valmiutensa käsittelyaikojen seuraamiseen hyväksi, toiset taas toivoivat tältä osin pitkää siirtymäaikaa.

VTV arvioi, että käsittelyaikojen seuranta ja valvonta ei toteutune niin sujuvasti, kuin esityksessä on oletettu. LVM:n mukaan seuranta tulisi helpottaa yhteisillä järjestelmillä ja työkaluilla *julkisen hallinnon tietohallinnon ohjauksesta* annetun lain (634/2011) mukaisesti. Kysymys seurannasta on joka tapauksessa merkittävä kustannustekijä, koska tilastointiominaisuuden lisääminen tietojärjestelmään saattaa edellyttää uuden asiankäsittelyjärjestelmän tilaamista. Säännöksessä ei edellytetä käsittelyaikojen tilastointia, mutta perusteluissa on katsottu seurannan tarkoittavan käytännössä tilastointia.

- viranomaisen tilastointivelvollisuus ei ole johdettavissa käsittelyaikojen ”seuraamisesta” (UM)
- käsittelyajan seuranta siten, että asia on tosiasiallisesti käsiteltävissä – lausunto ym. pyyntöjen aiheuttamat tauot huomioitava (SM)
- poliisin tietojärjestelmissä käsittelyaikojen seuranta on pyritty huomioimaan – poliisi käyttää muidenkin viranomaisten järjestelmiä, jotka vaihtelevat tässä suhteessa (SM)
- tarkennettava: seurantavelvollisuus koskee myös säädettyjä määräaikoja (KHO)
- viranomaisten määrittelemiä käsittelyaikoja ja niiden mahdollista kehitystä tulee seurata ja arvioida suhteessa asiaryhmän laatuun – aihetta sitten arvioida, osoittaako yleisesti riittävän joutuisaa käsittelyä – vastaavankaltaisten asioiden käsittelyaikojen ei tulisi ilman perustetta poiketa toisistaan (Kaupapakamari)
- seurantavelvollisuuden tarkoituksenmukaisuus ei avaudu (Kirkkohallitus)
- ajantasainen tieto käsittelyajoista = oikeat resurssit – jatkovalmistelussa pyrittävä ratkaisemaan seurantajärjestelmien kehittäminen yleensä ja hallinnonalakohtaisesti (THL)

- luonnoksessa ei ole järjestetty käsittelyaikatavoitteiden seuranta ja valvontaa – ei toteutune niin sujuvasti, kuin on oletettu – tavoitteiden saavuttaminen edellyttää valtionhallinnon ja kuntahallinnon sisäisen ohjauksen ja valvonnan sekä seurantajärjestelmien kehittämistä laajemmin (VTV)
- ennakkoverojen muutospyyntöjä/päätöksiä n. 1milj. kpl / vuosi – ei kirjata – kirjaaminen seurannan vuoksi hidastaisi kohtuuttomasti prosessia – käsittelyaika kaksinkertaistuisi – tulisi rakentaa uusi seurantajärjestelmä (Verohallinto)
- seurantajärjestelmien laatimiseen pitkä siirtymäaika (Verohallinto)
- ehdotus omiaan yhdenmukaistamaan toimintamalleja (Hämeen liitto)
- velvollisuus käsittelyaikojen seuraamiseen yhdessä oikeussuojakeinojen kanssa tulee ehkäisemään viivästyksiä monilla ongelma-aloilla (Asianajajaliitto)
- käsittelyaikojen seuranta jo käytössä osana tulosohtaus- ja johtamisprosessi – seurataan tavoitteita ja toteutumia, sekä sovitaan toimenpiteistä (YM)
- ELYillä ei toimivia asianhallintajärjestelmiä – vanhoilta virastoilta periytyneitä – vaikeuttaa seuranta, puhumattakaan tavoitteesta näyttää asiakkaalle verkossa käsittelyn tila – uutta järjestelmää ollaan rakentamassa (LAPELY)
- hyvä, että seuraamisesta ja julkaisemisesta ei ole määrätty tarkkaan – erilaisia viranomaisia (Ahvenanmaan valtionvirasto)
- käsittelyaikojen laskennasta tulisi määritellä tarpeeksi pitkä siirtymäaika tai ottaa muutoin esityksessä tekniset järjestelmät huomioon, jotta viranomaisten tietojärjestelmät saadaan seuraamaan käsittelyaikoja (SM)
- tulisi luoda yhteisiä seuranta helpottavia järjestelmiä/työkaluja tai sisällyttää laajempaan yhteisen järjestelmän kehittämiseen – tietohallintolaki – seurantajärjestelmien yhteentoimivuus tulisi varmistaa (LVM, Viestintävirasto)
- kohtuullinen siirtymäaika tärkeä – viranomaisten valmistautuminen uusiin velvoitteisiin (FIVA)

3.2.4 Käsittelyaikojen julkaiseminen

- tietoverkossa julkaistavaksi säädetty tieto? – lähtökohtaisesti tulee olla saatavilla muutakin kautta, esim. asiakaspalvelupisteestä (EOA)
- käsittelyaikojen julkaiseminen vähentänee käsittelyaikaa koskevia tiedusteluja (VRK)
- hyvän hallinnon mukaista julkaista myös erikseen säädettyjen asioiden käsittelyajat – 23 a §:n 1 mom:n soveltamisalan raja ei ole perusteltu (EOA)

3.2.5 Erikseen säädetyt käsittelyajat

Yhtenä ongelmana esityksen soveltamisalaan liittyen nähtiin se, milloin kysymys on 23 a §:n 1 mom.:n mukaan *asiasta, jonka käsittelyajasta on säädetty erikseen*. Epäselvää lausuntojen perusteella oli, tuleeko käsittelyajan olla esityksen perusteluissa mainitulla tavalla *täsmällisesti* säädetty vai riittääkö, että käsittelyajasta on ylipäättään säädetty erikseen, esimerkiksi siten, että viranomaiselle on asetettu velvollisuus asiakohtaisen käsittelyajan määrittämiseen.

Evira ja LSAVI nostivat esiin ehdotuksen suhteen *palvelujen tarjoamisesta* annettuun lakiin (1166/2009). Kyseisen lain tarkoituksena on edistää palvelujen tarjoamisen vapautta ja lakia sovelletaan muun muassa palvelujen tarjoamisen edellytyksenä olevan luvan myöntämiseen. Tätä ns. palvelulakia ei ole esitysluonnoksessa käsitelty. Soveltamisongelmia saattaa seurata niin käsittelyaika-arviointien kuin viivästysvalitustenkin osalta. Palvelulaissa on säädetty muun muassa käsittelyaika-arviomenettelystä, käsittelyaikojen saatavilla pidosta ja luvan tulemisesta myönnettyksi arvion ylittyessä. Palvelulain 11 §:n mukaan palveluntarjoajalle on annettava lupahakemuksesta saapumistodistus, jossa on mainittava arvioitu käsittelyaika. Saapumistodistus annetaan vasta, kun viranomaiselle on toimitettu asian ratkaisemista varten tarvittavat asiakirjat, selvitykset ja tiedot. Vaarana on, että samaa asiaa koskien käytettäisiin palvelulain järjestelmän ohella hallintolain mukaisesti määritettäviä erilaisia käsittelyaikoja ja käsittelyaika-arvioita. Lausunnonantajat pitivät tarkoituksenmukaisena, että ehdotettuja menettelyitä ei sovellettaisi palvelulain mukaisiin asioihin, vaikka myös palvelulaki on hallintolain ohella toissijainen yleislaki. Ehdotuksen sanamuoto jättää asian avoimeksi. Säädöspohjan toivottiin olevan yksiselitteinen ja selkeästi toteutettavissa.

Muita tältä osin kysymyksiä aiheuttaneita lain kohtia olivat tapaturmavakuutuslain (608/1948) 41 b §:n 1 mom., jonka mukaan vakuutuslaitoksen on annettava päätös viipymättä ja viimeistään kolmen kuukauden kuluessa laissa määriteltyjen selvitysten saamisesta. Lisäksi viisumihakemusten käsittelyajat ja julkisuuslain mukaisen asiakirjan antamisesta päättämisen määräajat on määritelty portaittain.

- palvelulain suhde hallinto- ja hallintolainkäyttölakiin? tarkoituksenmukaisista, että ei käsittelyaika-arviota eikä viivästysvalitusta. sanamuoto jättää avoimeksi (molemmat lait palvelulaki & hallintolaki toissijaisia lakeja) (Evira, LSAVI)
- käsittelyaika lasketaan palvelulain ja hallintolain mukaan eri tavalla (palvelulaissa siitä, kun käsittelyssä tarvittavat tiedot on saatu) – 1 mom:a vastava rajausta tarpeen myös 2 mom:ssa? – käsitteet osin erilaisia – sekavuus ja tarpeeton työllistäminen – ei vastaa asiakkaiden tarpeisiin – yksiselitteinen ja selkeästi toteutettavissa oleva säädöspohja (Evira, LSAVI)
- tarkoituksenmukaista kattaa myös tilanteet, joissa ei ole säädetty täsmällistä käsittelyaika, mutta säädetty viranomaisen velvollisuudesta määritellä ja asettaa käsittelyajat – vrt. lakiteksti ja perustelut – epäselvyys (Evira)
- kuuluuko tapaturmavakuutuslain 41 b §:n 1 mom. määräaika tähän? – tulisi siko 1mom. loppuosaa tarkentaa ”*täsmällisestä* käsittelyajasta”, mikä yksityiskohtaisista perusteluista löytyy (VakO)

- lakisääteiset käsittelyajat ovat maksimiaikoja, jotka eivät estä viranomaista määrittelemästä erityisiä tilanteita varten lyhyempiä käsittelyaikoja – viranomainen olisi jopa velvollinen asettamaan lyhyemmän käsittelyajan, jos asian laatu sitä vaatii (Asianajajaliitto)
- onko julkisuuslain 14 §:n 4 mom. (kolmiportainen käsittelyaikaottelu) kiinteä määräaika? – viivästysvalitus olisi tarkoituksenmukaisin sitten, kun pisin määräaika on kulunut umpeen – EOA:n oman toiminnan kannalta merkityksellisin asia (EOA)

3.2.6 Parannusehdotuksia

- sanan lisääminen ”Viranomaisen on määriteltävä ... odotettavissa oleva keskimääräinen käsittelyaika” (PIRELY)
- HL 23 a § 1 mom. on raskas – neljä oikeusohjetta – jakaminen omiksi momenteikseen tai 23 a §:n jakaminen useammaksi pykäläksi (EOA)
- suhde erityislakien käsittelyaikamäärittelyihin kaipaa tarkennuksia

3.3 23 a § (2–3 mom.)

23 a § (2–3 mom.)

Viranomaisen on annettava asianosaiselle tämän pyynnöstä kirjallinen arvio päätöksen antamisajankohdasta (*käsittelyaika-arvio*). Käsittelyaika-arviota annettaessa on otettava huomioon asian laatu ja merkitys asianosaiselle.

Oikeudesta tehdä valitus asian käsittelyn viivästymisestä säädetään hallintolainkäyttölain 12 a luvussa.

3.3.1 Yksityiskohtaisen käsittelyajan arviointi

Käsittelyaika-arvion pyytämiseksi ei ole luonnoksessa asetettu määräaika. Määräaika tai muu tarkennus arvion pyytämiseksi ja antamiseksi nähtiin tarpeellisenä. Toisaalta perusteltuna pidettiin sitäkin, että määräaika käsittelyaika-arviopyynnölle ei ole. Käsittelyaika-arvion automaattista pyytämistä asian vireille tulon yhteydessä ei pidetty pääsääntöisesti toivottavana. Yksilöidyn käsittelyaika-arvion antaminen voisi olla heti asian vireille tultua mahdotonta. Lisäksi kysymys mahdollisuudesta muuttaa jo annettua käsittelyaika-arviota nostettiin esille. Ongelmaksi koettiin myös sen ajankohdan määrittäminen, milloin viranomaisen tulee siirtyä odotetun käsittelyajan ilmoittamisesta yksityiskohtaiseen käsittelyaika-arvioon. Tiedustelujen vähentämiseksi käsittelyaika-arvio ehdotettiin annettavaksi esimerkiksi siinä vaiheessa, kun odotettavissa oleva yleinen käsit-

telyaika on umpeutumassa. Käsittelyaika-arvion antamisvelvollisuus ehdotettiin asetettavaksi vain asian ratkaisevalle viranomaiselle.

Käsittelyajan arvioinnin todettiin olevan haasteellista sellaisissa tilanteissa, joissa asian ratkaisemisessa tarvitaan muiden, erityisesti ulkomaan, viranomaisten tai kolmansien tahojen myötävaikutusta. Asian asianosaisaloitteisuuden/viranomaisaloitteisuuden vaikutukseen kiinnitettiin myös huomiota. Lisäksi joissain asioissa asianosaiset saattavat välttellä asian käsittelyä, eivätkä viranomaisen toimenpiteet aina välttämättä pääty hallintopäätökseen. Käsittelyaika-arvio voi myös vaihdella pyyntöajankohdasta riippuen. Esimerkiksi riskiarvio on valvonta-asian aikataulun perusteena ja vaikuttaa siten keskeisesti asian käsittelyn nopeuteen. Samat ongelmat koskevat jossain määrin myös yleistä, odotettavissa olevan, käsittelyajan määrittämistä.

Käsittelyaika-arvion antamiselle ei ole ajallista tehostetta. Arvio tulisi EOA:n mukaan antaa nopeammin kuin *ilman aiheetonta viivytystä*, käytännössä muutamassa päivässä. Käsittelyaika-arvion pyytämisen muotoa ei ole määritetty. Asian luonteesta johtuen menettelytapojen tulee EOA:n mukaan olla joustavia. Käsittelyaika-arviota ei EOA:n mukaan liene tarkoituksenmukaista soveltaa tapauksiin, joissa on lyhyt yksiselitteinen määraika.

- käsittelyaika-arviota tulisi pyytää kirjallisesti vireillepanon yhteydessä tai vireilläolon aikana, esim. sähköposti (ESAVI)
- missä muodossa käsittelyaika-arviota on pyydettävä? – HL 19 § – asian luonne huomioiden menettelytapojen joustavuuden tärkeys sekä arvion pyytämisessä ja antamisessa (EOA)
- usean vaiheen ja viranomaisen toiminnan tuloksena tehdyn ratkaisun käsittelyaika-arvion antamisvelvollisuus tulee asettaa vain asian ratkaisevalle viranomaiselle tai toissijaisena vaihtoehtona on sulkea soveltamisalan ulkopuolelle tapaukset, joissa oleskelulupaa haetaan Suomen ulkomaan edustustosta (UM)
- yleisestä käsittelyaika-arviosta yksilöityyn arvioon siirtymisen määrittämisen vaikeus (SM)
- käsittelyaika-arvio voi vaihdella huomattavastikin riippuen pyytämisaikakohdasta – arviointi vaikeaa myös viranomaisista riippumattomista syistä (VakO)
- ongelmana kolmannesta tahosta johtuvat viivästyksset (työnantaja, tuomioistuinnratkaisu, asiantuntijan lausunto) (TL)
- käsittelyajan määrittelemisessä ei pidä tähdätä kaavamaisiin arviointeihin, vaan tapauskohtaisille erityispiirteille on annettava riittävästi painoarvoa (Kilpailuvirasto)
- ennen käsittelyaika-arvion antamista olisi syytä ottaa yhteyttä lausuntoviranomaiseen – ei saa johtaa lausuntojen pyytämättä jättämiseen (Museovirasto)
- käsittelyaika-arvio voi olla vaikea antaa, jos tarvitaan ulkomaan viranomaisen selvityksiä – tutkintojen tunnustamishakemusten käsittelyn perusteellisuudesta ja asiakirjojen oikeellisuuden tarkistamisesta ei voida tinkiä käsittelyaikojen takia (OPH)

- Tukes:n toimintaa ohjaa riskiarviointi – vaikuttaa käsittelyaika-arvioon asiaryhmän sisällä (Tukes)
- käsittelyajan arvioiminen heti hakemuksen tai oikaisuvaatimuksen saavuttua voi olla ilman erityistä valmistelua lähes mahdotonta – uusi työvaihe – erityisesti ennakkotieto- ja veronoikaisuasiat – luonnoksessa ei mainita tarkemmin: miten huomioida lisäselvitysten vaatima aika? (Verohallinto)
- voisi olla tarpeen säätää, että käsittelyaika-arvio annetaan vasta, kun hakemus on täydennetty sellaiseksi, että sitä voidaan ryhtyä käsittelemään – toinen vaihtoehto on arvion muuttamismahdollisuus, jos tarpeen saada lisäselvityksiä (ESAVI, PSAVI, PSAVI/POL)
- hyvän hallinnon edistämistä olisi ottaa säännös viranomaisen velvollisuudesta ilmoittaa mahdollisesti tarvittavasta lisäajasta, jos asiaa ei saada käsiteltyä ilmoitetussa ajassa (LSSAVI)
- täsmennettävä asiaryhmiä ja harkintavaltaa käsittelyn kohtuullisuuden määrittämisessä – yhdenvertainen kohtelu (Hämeen liitto)
- käsittelyaika-arvio tulisi antaa, vaikka käsittelyajasta olisi nimenomaan säädetty (EOA)
- velvollisuus antaa yksilöity käsittelyaika-arvio ei liene tarkoituksenmukaista, jos on kovin lyhyt yksiselitteinen käsittelyaika, esim. toimeentulotukihakemus – ei tarpeen myöskään viivästysvalituksen tekemiseksi – viranomaisen on kuitenkin vastattava asiaa koskeviin tiedusteluihin – yksilöidyn käsittelyaika-arvion antamisen tarkoituksenmukaisuus myös asiakirjapyyntöasioissa? – toisaalta asianosaisen intressissä tietää julkisuuslain ajallisten tehosteiden porrasteisuudesta johtuen, käsitelläänkö vähimmäis- vai enimmäisajassa (EOA)
- usean vaiheen ja viranomaisen toiminnan tuloksena tehdyn ratkaisun käsittelyaika-arvion antamisvelvollisuus tulee asettaa vain asian ratkaisevalle viranomaiselle tai toissijaisena vaihtoehtona on sulkea soveltamisalan ulkopuolelle tapaukset, joissa oleskelulupaa haetaan Suomen ulkomaan edustustosta (UM)
- annetaanko ehdotettu kirjallinen käsittelyaika-arvio vain kertaalleen vai voidaanko kerran annettua arvioita muuttaa tai korjata hallintoviranomaisen aloitteesta? (Verohallinto)
- käsittelyaika-arviota ei tulisi voida pyytää ennen kuin odotettavissa oleva käsittelyaika on umpeutumassa – ei toivottavaa, että pyyntö liitetään automaattisesti oikaisuvaatimukseen – käsittely vireilletulojärjestyksessä tärkeää (Verohallinto)
- ongelmana automaattinen käsittelyaika-arvion pyytäminen (VRK)
- arvion antamiselle ei ole ajallista tehostetta – pitäisi antaa viivytyksettä, nopeammin kuin ”ilman aiheutonta viivytystä” – käytännössä muutaman päivän kuluessa, ellei ylivoimaisia käytännöllisiä esteitä (EOA)
- viranomaiselle ei ole säädetty määräaikaa käsittelyaika-arvion antamiselle, voi pitkittää asianosaisen mahdollisuutta tehdä viivästysvalitus (VRK)
- käsittelyaika-arvion antamisen viivyttely/laiminlyönti – oikeusturva? – tulisi selvittää käsittelyaika-arvion määräytymisperusteet (Kauppakamari)

- mahdollisuus sellaiseen tulkintaan, että harvinaisempien asiaryhmien osalta viivästys hyväksyttävämpää – käsittelyaika-arvio annettava myös harvinaisemmille asiaryhmille – epäselvyys? (ISAVI)
- oikeus käsittelyaika-arvioon vasta, kun keskimääräinen käsittelyaika on ylittynyt – viranomaisella tässä vaiheessa paremmat tiedot – ”varmuuden vuoksi” pyydetty käsittelyaika-arviot vähenisivät huomattavasti (PIRELY)
- pyynnöstä annettava kirjallinen käsittelyaika-arvio on merkittävä viivytyksettömyyden edistäjä (jo itsessään) (SM)
- velvollisuus käsittelyaikojen seuraamiseen yhdessä oikeussuojakeinojen kanssa tulee ehkäisemään viivästymisiä monilla ongelma-aloilla (Asianajajaliitto)

3.3.2 Velvollisuus ottaa huomioon asian laatu ja merkitys asianosaiselle, sekä pääasian välitön ratkaiseminen

Lausunnoissa pidettiin yleisesti tärkeänä, että asian laatu voidaan käsittelyaika-arvioissa ottaa riittävän hyvin huomioon. Säännös aiheutti kuitenkin epäselvyyttä näiden huomioon otettavien seikkojen vaikutuksesta ja selvittämisestä. Ensinnäkin, onko huomioon otettavilla seikoilla tarkoitus kiirehtiä käsittelyaika-arvion antamista vai itse pääasian ratkaisemista? Asioiden ratkaisemista esimerkiksi hakemuksenjättöjärjestyksessä pidettiin periaatteellisesti tärkeänä. Toiseksi, tuleeko viranomaisen pyytää täydennystä käsittelyaika-arviopyyntöön, jos siinä ei ole esitetty selvitystä asian merkityksestä asianosaiselle? EOA:n lausunnon mukaan yhdenvertaisuuden näkökulmasta näin tulisi tehdä. Ongelmana voisi olla menettelyn joustavuuden kärsiminen.

Yksilöidyn käsittelyaika-arvion pyytämisen katsottiin voivan eräissä tilanteissa vaarantaa hallinnon asiakkaiden yhdenvertaisen kohtelun. Näin olisi esimerkiksi silloin, kun perustellun käsittelyaika-arvion antamisen sijaan viranomainen katsoo resurssien kannalta järkevämmäksi ratkaista pääasian välittömästi. Lausunnoissa ei pidetty asianmuokaisena sitä, että käsittelyaika-arvio pyytämällä asioita voisi olla mahdollista kiirehtiä perusteetta muiden asioiden kustannuksella. EOA:n mukaan oikeuksiaan peräänkuuluttamaan kykenemättömien asemaa ei saa entisestään heikentää, vaan tasapuolisuus tulee huomioida viran puolesta. Samanlaisia vaikutuksia asioiden käsittelyjärjestykseen voi olla myös viivästysvalituksen tekemisellä. (Ks. viivästysvalituksesta luku 4.1).

- epäselvyys: käsittelyaika-arviossa otettava huomioon asian laatu ja merkitys asianosaiselle – onko tarkoitus nopeuttaa käsittelyaika-arvion antamista vai itse asian käsittelyä – asioiden käsittely hakemusten vireillepanojärjestyksessä – muuten yhdenvertaisuusongelma – ei toivottavaa (UM)
- käsittelyaika-arvion pyytäminen saattaa johtaa asian välittömään ratkaisemiseen, koska se voi olla resurssien kannalta järkevä vaihtoehto perustellun käsittelyaika-arvion antamiselle – entistä pidempi odotusaika niille, jotka eivät ole pyytäneet käsittelyaika-arviota – käsittelyaikojen pidentyminen, epätasa-arvo, esityksen tavoitteiden vaarantuminen (Valtiokonttori)

- käsittelyaikoja arvioidessa on huomioitava asian luonne: päätös voi olla voimassa hakijan loppuiän (Kela)
- tuleeko käsittelyaika-arviopyyntö perustella tai tuleeko viranomaisen pyytää täydennystä ennen arvion esittämistä? – laadun ja merkityksen asianosaiselle huomioonottaminen – jos ei ole huomannut perustella pyyntöä, viranomaisen pitäisi pyytää täydennystä, jotta asian merkitys asianosaiselle voidaan hahmottaa – yhdenvertaisuus – toisaalta tärkeä pitää menettely yksinkertaisena ja joustavana (EOA)
- käsittelyaika-arvion pyytäminen ei saa johtaa kiirehtimiseen perusteetta esim. viivästysvalituksen välttämiseksi – oikeuksiaan peräänkuuluttamaan kykenemättömien asemaa ei saa heikentää – tasapuolisuus viran puolesta (EOA)
- käsittelyaika-arviota pyydetessä mahdollista saattaa viranomaisen tietoon kiirehtimistä puoltavia henkilökohtaisia olosuhteita – viranomaisen harkittava näitä seikkoja – äänekkäimpien etu voi ajaa muiden oikeusturvan ohi (ISAVI)

3.3.3 23 a §:n 1 ja 2 momentin suhteesta

23 a §:n 1 ja 2 momentin soveltamisalojen suhteeseen kaivattiin selvennystä. Kysymykset koskivat velvollisuutta käsittelyajan tiedottamiseen ja seuraamiseen, sekä käsittelyaika-arvion antamiseen sellaisissa asiaryhmissä, joita ei ole määritelty keskeiseksi asiaryhmäksi tai joiden käsittelyajasta on säädetty erikseen. Kysymyksen esille nostaneet lausunnonantajat olivat sillä kannalla, että viranomaisilla on tai tulisi olla edellä mainitut velvollisuudet kummankin momentin tapauksessa. Kuitenkin nykyisessä muodossaan oleva lakiteksti jättää kysymyksen avoimeksi. Lisäksi pykälän otsikointi ei vastaa täysin säännöksen sisältöä, erityisesti 2 mom.:n osalta.

- Viranomaisen määrittelemää käsittelyaikaa koskevassa hallintolain 23 a §:n 1 momentissa olisi oltava määräys perusteista, joilla käsittelyaika määritellään. Olisi myös mainittava, kuten käsittelyaika-arviota koskevassa 2 momentissa, että käsittelyaikaa määriteltäessä on otettava huomioon myös asian laatu ja merkitys asianosaisille. Muussa tapauksessa esimerkiksi lainvalvojilla ei ole juurikaan välinettä, joilla määriteltyjä määräaikoja arvioidaan. (Asianajajaliitto)
- voisi olla suluissa kursiiivilla mainittu ”määritelty käsittelyaika” tai vastaava termi, jotta se selkeästi erottuisi 2 momentissa mainitusta ”käsittelyaika-arviosta” (Asianajajaliitto)
- käsittelyaika-arvio tulisi antaa, vaikka käsittelyajasta olisi nimenomaan säädetty (EOA)
- mahdollisuus sellaiseen tulkintaan, että harvinaisempien asiaryhmien osalta viivästys hyväksyttävämpää – käsittelyaika-arvio annettava myös harvinaisemmille asiaryhmille – epäselvyys? (ISAVI)

- yksityiskohtaisten perustelujen mukaan 2 mom. velvoittaisi käsittelyaika-arvion antamiseen myös muissa kuin keskeisiin asiaryhmiin kuuluvissa asioissa – 1 momentista poikkeava, laajempi soveltamisala ei kuitenkaan ilmene ehdotetusta säännöksestä – lisäksi 2 momentin sisältö ei vastaa pykälän otsikkoa (OKV)
- hyvän hallinnon mukaista julkaista myös erikseen säädettyjen asioiden käsittelyajat – 23 a §:n 1 mom.:n soveltamisalan rajausta ei ole perusteltu (EOA)
- tarkennettava: seurantavelvollisuus koskee myös säädettyjä määräaikoja (KHO)

3.3.4 Parannusehdotuksia

- Käsittelyaika-arvion pyytämisen ja antamisajankohta ja automaattiset käsittelyaika-arviopyynnöt? (VRK, Verohallinto) Voisi antaa esim. silloin kun odotettavissa oleva käsittelyaika on umpeutumassa. (PIRELY)
- Käsittelyaika-arvion antamisvelvollisuus tulisi asettaa vain asian ratkaisevalle viranomaiselle. Sanamuoto esim: ”Viranomaisen, jonka vastuulla on asiassa annettavan päätöksen tekeminen, on annettava [..]” (UM)
- velvollisuus antaa yksilöity käsittelyaika-arvio ei liene tarkoituksenmukaista, jos on kovin lyhyt yksiselitteinen käsittelyaika, esim. toimeentulotukihakemus – ei tarpeen myöskään viivästysvalituksen tekemiseksi – viranomaisen on kuitenkin vastattava asiaa koskeviin tiedusteluihin – yksilöidyn käsittelyaika-arvion antamisen tarkoituksenmukaisuus myös asiakirjapyyntöasioissa? – toisaalta asianosaisen intressissä tietää julkisuuslain ajallisten tehosteiden porrasteisuudesta johtuen, käsitelläänkö vähimmäis- vai enimmäisajassa (EOA)
- arvion antamiselle ei ole ajallista tehostetta – pitäisi antaa viivytyksettä, nopeammin kuin ”ilman aiheutonta viivytystä” – käytännössä muutaman päivän kuluessa, ellei ylivoimaisia käytännöllisiä esteitä (EOA)
- 1 ja 2 mom. suhteen tarkennukset

4 Hallintolainkäyttölain muutosehdotuksia koskeva yksityiskohtainen lausuntopalaute

4.1 Yleistä viivästysvalituksesta

Esityksen mukaan asianosainen saa tehdä viivästysvalituksen lainkäyttöviranomaiselle, jos hallintoviranomaisen antama käsittelyaika-arvio tai lakiin perustuva käsittelyaika on ylittynyt. Valitusviranomaisen voisi asettaa viranomaiselle määräajan, jota olisi mahdollista tehostaa uhkasakolla. Lausuntojen perusteella keskeisiä kysymyksiä viivästysvalituksen osalta ovat olleet viivästysvalituksen tarpeellisuus ja sopivuus oikeussuojakeinoksi, menettelyn käyttöalan rajausta, kysymys puhevallasta, lainkäyttöviranomaisen kokoonpanot, sekä uhkasakkoon liittyvät yksityiskohdat.

4.2 73 a § – Viivästysvalitusperusteet

73 a §

Viivästysvalitusperusteet

Asianosainen saa tehdä valituksen hallintoasian käsittelyn viivästymisestä (*viivästysvalitus*) sillä perusteella, että käsittelylle laissa säädetty määräaika tai hallintolain 23 a §:n 2 momentissa tarkoitettu käsittelyaika-arvio on ylitetty muusta kuin asianosaisesta johtuvasta syystä siten, että asian käsittelyn kokonaiskesto on muodostunut kohtuuttoman pitkäksi ottaen huomioon asian laatu ja merkitys asianosaiselle. Viivästysvalitusta ei saa kuitenkaan tehdä, jos asian käsittelylle laissa säädetyn määräajan ylittyminen lain mukaan katsotaan myönteiseksi tai kielteiseksi hallintopäätökseksi.

4.2.1 Viivästysvalitusperusteet

Säännöksen raskasta muotoilua kritisoitiin. Ensimmäistä virkettä pidettiin liian monipolvisena ja monimutkaisena, erityisesti, kun se on suunnattu hallinnon asiakkaalle. Resurssien näkökulmasta eräät viranomaiset pitivät tärkeänä menettelyn kynnyksen asettamista riittävän korkealle. Asianosaisen näyttötaakkasäännöstä pidettiin hyvänä viivästysvalitusten hillitsijänä ja viivästysvalitusperusteet nähtiin pääasiassa riittävinä. Toisaalta valittajan näkökulmaa esillä pitävien lausunnonantajien mukaan joidenkin asia-

kasryhmien kohdalla asianosaisen oman aktiivisuuden aiheuttama kynnys saattaa olla liiankin korkea. Esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaiden toimintakyvyn vaje on THL:n mukaan pääsääntö. Aina asiakkailla ei ole myöskään tietoa oikeudesta saada hallintopäätös.

Käsittelyaika-arvion asettamisesta viivästysvalitusperusteeksi kritisoitiin. Muutamassa lausunnossa kiinnitettiin huomiota tilanteeseen, joissa viranomainen on passiivinen käsittelyaika-arvion antamisen suhteen tai määrittää käsittelyaika-arvion liian pitkäksi. Tällöin viivästysvalitusta ei esityksen mukaan voisi lainkaan tehdä. Asianajajaliiton mukaan viivästysvalituksen tulisi olla käytettävissä kohtuuttomissa tilanteissa, vaikka käsittelyaika-arviota ei olisi ylitetty.

- viivästysvalitus ei parantane sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaiden oikeusturvaa – vaatii asiakkaalta toimenpiteitä – asiakkaan toimintakyvyn vaje on pääsääntö – monet asiat katsottu laillisuusvalvonnassa erityisen nopeasti ratkaistaviin asioihin (THL)
- viivästysvalituksen edellytyksenä, että kansalaiset osaavat vaatia ylipäänsä päätöksen tekemistä ja käsittelyaika-arviota – esimerkki opetuspuolelta (LSSAVI)
- valittajan näyttötaakkasäännös hyvä (Kuopion HaO, Helsingin poliisilaitos)
- viivästysvalitus edellyttää aktiivisia toimenpiteitä ja perusteluja – pitänee valitusten määrän kohtuullisena (Hämeen liitto)
- asiakaskunnan rakenne ja hallintopäätöksen luonne huomioon (THL)
- jos viranomainen laiminlöisi velvollisuutensa arvion antamisessa eikä kysymys olisi asiasta, jonka käsittelyajasta on säädetty laissa, ei asianosaisella olisi perustetta viivästysvalituksen tekemiseksi – käytännössä viranomainen voisi pitkittää tai estää viivästysvalituksen tekemisen jättämällä antamatta käsittelyaika-arvion tai viivyttämällä sen antamista (OKV)
- viranomaisen ei tule voida estää viivästysvalituksen tekemistä asettamalla pitkä käsittelyaika – mahdollistettava viivästysvalitus kohtuuttomassa tilanteessa, vaikka aika-arviota ei ole ylitetty (Asianajajaliitto)
- säännös ei ota kantaa tilanteeseen, jossa viranomaisen antama käsittelyaika-arvio olisi kohtuuttoman pitkä – mahdollista, että viranomaisen määrittämät ja julkaisemat odotettavissa olevat käsittelyajat saattaisivat muodostua normiksi, jota noudatetaan, vaikka joutuisampaankin käsittelyyn olisi mahdollisuus (OKM)
- käsittelyaika-arvion antamisen viivyttely/laiminlyönti – oikeusturva? – tulisi selventää käsittelyaika-arvion määräytymisperusteet (Kauppakamari)
- onko käsittelyaika-arviota perusteltua laittaa viivästysvalituksen edellytykseksi? – pitkä käsittelyaika-arvio, vaikka asian käsittely olisi jo muodostunut kohtuuttoman pitkäksi (EOA)
- onko julkisuuslain 14 §:n 4 mom. (kolmiportainen käsittelyaika-aottelu) kiinteä määräaika? – viivästysvalitus olisi tarkoituksenmukaisin sitten, kun pisin määräaika on kulunut umpeen – EOA:n oman toiminnan kannalta merkityksellisin asia (EOA)
- valitusoikeus tulisi rajata tiettyihin standardiaikoihin ja erityisen poikkeukselliseen viivästymiseen (LAPELY)

- monisyinen – vaikeatulkintaisuus (UM)
- 73 a §:n ensimmäinen virke liian pitkä ja monipolvinen – nimenomaan hallinnon asiakkaalle suunnattu (EOA)
- viivästysvalituksen sisältövaatimukset olisi hyvä määritellä tarkemmin
 - mikä pääasia?
 - onko laissa säädetty määräaika vai annettu aika-arvio?
 - perustelut, miksi katsotaan kokonaiskeston muodostuneen kohtuuttoman pitkäksi (KHO)
- viivästysvalituksen sisältövaatimusten selkiyttäminen käsittelyn nopeuttamiseksi (Lakimiesliitto)
- tarkoituksenmukaista on, että viivästysvalitus voidaan tehdä vasta kun lakiin perustuva käsittelyaika tai viranomaisen antama käsittelyaika-arvio ylittyy (PLM)
- olisi syytä täsmentää: viivästysvalitusta ei saa tehdä, jos viranomaisen itsensä asettaman määräajan ylittyminen katsotaan hakemuksen hyväksymiseksi – ellei viranomaisen velvollisuus määritellä käsittelyaika muun kuin hallintolain perusteella ole jo itsessään säännöksen soveltamisalan ulkopuolella (Evira)
- voiko tehdä viivästysvalituksen, jos palvelulain 13 §:n perusteella määritetty käsittelyaika on ylitetty? – tarkoittaa hyväksyvää päätöstä (LSAVI)
- jos asia viivästyy asianosaisesta johtuvasta syystä, ei ole keskeistä, onko asianosaisella hyväksyttävää syytä vai ei – olisi hyvä täsmentää: viivästyksen syy jollain tavalla viranomaisen vaikutuspiirissä (Evira)
- tiukat edellytykset, todellinen oikeussuojan tarve – jos hyväksytään matalalla kynnyksellä, voidaan käyttää yksittäisten asioiden kiirehtimiseen, vaikka ei ole muihin asioihin verrattuna viivästynyt – yhdenvertainen kohtelu – tarpeeton työ (Helsingin poliisilaitos)
- valitusoikeuden edellytys on, että ”asian käsittelyn kokonaiskesto on muodostunut kohtuuttoman pitkäksi ottaen huomioon asian laatu ja merkitys asianosaiselle”. Tämä edellytys tulisi arvioida vasta asian ratkaisun yhteydessä (onko viivästynyt vai ei) eikä vielä silloin, kun arvioidaan valitusoikeutta. (OKM)
- on tärkeää, että kaikki edellytykset viivästysvalituksen tekemiseen täyttyvät: yksityiskohtaisen käsittelyaika-arvion ylittyminen ja asian kokonaiskäsittelyajan muodostuminen kohtuuttomaksi (Ahvenanmaan valtionvirasto)
- viivästysvalituksen käyttöalan raja on nyt riittävä (Helsingin HaO)

4.2.2 Asianosaisuuskysymyksestä

Viivästysvalituksen saa tehdä vain asianosainen. Esityksen perusteluissa todetaan, että joissakin tilanteissa voi olla tulkinnanvaraista, onko asiassa kysymys juuri viivästysvalituksen tehneen hakijan edusta, oikeudesta tai velvollisuudesta. Perustelujen mukaan tarkoituksena ei ole, että valitusviranomaisen joutuisi syvällisesti pohtimaan esillä olevan asian laatuun ja sen asianosaissuhteisiin liittyviä tulkintakysymyksiä. Viivästysvalitus

tulisi ottaa käsiteltäväksi, jos ei ole ilmeistä, että valituksen tekijältä puuttuu asiassa puhevalta. Valitusviranomaisen tulkinta asianosaisuudesta ei sitoisi pääasiaa tutkivaa hallintoviranomaista eivätkä myöskään valitusviranomaista sen mahdollisesti myöhemmin käsitellessä pääasiaan annetusta päätöksestä tehtyä valitusta.

Lausunnoissa pidettiin tärkeänä, että asianosaisuuskysymyksestä tulisi säännös lakiin. Toteamista perustelujen tasolla ei pidetty riittävänä sääntelynä. Asianosaisuuskysymyksissä mahdollisesti aiheutuvia ongelmia pidettiin yleisesti vakavina, erityisesti prosessin selkeyden ja tuomioistuinten arvovallan näkökulmasta. Viivästysvalitusasian ratkaisemisen arveltiin olevan lainkäyttöviranomaisen näkökulmasta helpompaa kuin tulkinanvaraisten asianosaisuuskysymysten ratkaiseminen tai tutkimattajättämisratkaisujen kirjoittaminen. Viivästysvalitusoikeutta ehdotettiin rajattavan vain hakijan käyttöön, koska asianosaisia voi olla joissain asioissa jopa tuhansia. Muutoin viivästysvalituksesta voisi tulla vastakkaisten intressien tilanteessa keino vaikuttaa epäasiallisesti prosessin kulkuun, ja ennestään monimutkaisesta pääasian prosessista voisi tulla vieläkin vaikeaselkoisempi.

- ei ole riittävää sääntelyä todeta perusteluissa, että viivästysvalitus tulisi ottaa käsiteltäväksi, jos ei ole ilmeistä, että valituksen tekijällä ei olisi puhevaltaa asiassa, ja että viivästysvalitusasiassa otettu tulkinta asianosaisuudesta ei saisi minkäänlaista oikeusvoimaa – puhevallasta tulisi ottaa säännös lakiin. (KHO)
- asianosaisuuskysymyksen tulkitseminen valittajan eduksi tulisi ottaa lakiin (Lakimiesliitto)
- asianosaisuuskysymykseen suhtautuminen ei välity / saa tukea lakitekstistä, vaan ainoastaan perusteluista – lisätä momentti, jonka mukaan ratkaisut asianosaisuudesta eivät ole pääasian käsittelyn yhteydessä sitovia ja valitusviranomaisen tulee tutkia asian viivästymisen myös muun kuin asianosaisen valituksesta, ellei ole ilmeistä, ettei asia koske valittajan etua, oikeutta tai velvollisuutta – voi olla helpompi verrattuna siihen, että ratkaisee tulkinanvaraisia asianosaisuuskysymyksiä ja perustelee tutkimattajättämisratkaisuja (Tuomariliitto)
- asianosauskysymys pitää selvittää varsin perusteellisesti, muuten vaarana ristiriitaisuus ja uskottavuuden menetys (Kuopion HaO)
- tarkennus: tarkoitetaanko myös julkista asianosaista vai ainoastaan yksityinen? (Verohallinto, Tuusulan kunta)
- asianosauskäsite on ensiarvoisen tärkeää määritellä – voi olla jopa tuhansia asianosaisia – voisi rajata vain hakijan käyttöön – vastakkaisten intressien tilanteessa viivästysvalitus voi olla epätarkoituksenmukainen keino vaikuttaa prosessin kulkuun (ESAVI, LSSAVI, PSAVI)
- käytännössä hallintoviranomainen joutuu ottamaan viivästysvalituslausunnossa kantaa asianosaisuuskysymykseen (ISAVI)
- asianosauskysymys on selvitettävä perusteellisesti tulevien ongelmien välttämiseksi (ISAVI)

4.2.3 Viivästysvalitus, jos määräajan ylittyminen katsotaan myönteiseksi tai kielteiseksi hallintopäätökseksi

Evira viittasi palvelulakiin, ja toivoi täsmennettäväksi, että viivästysvalitusta ei saa tehdä, jos viranomaisen itsensä asettaman määräajan ylittyminen katsotaan hyväksyväksi hallintopäätökseksi.

Ks. luku 3.2.6 Erikseen säädetty käsittelyajat

4.2.4 Parannusehdotuksia

- Viivästysvalituksen sisältövaatimusten määrittely: 1) mikä pääasia, 2) onko laissa säädetty määräaika vai käsittelyaika-arvio ja 3) perustelut, miksi kokonaiskesto katsotaan kohtuuttoman pitkäksi (KHO)
- asianosaisuus- ja puhevaltakysymyksestä tulee ottaa säännös lakiin (KHO)
- lisätä momentti, jonka mukaan ratkaisut asianosaisuudesta eivät ole pääasian käsittelyn yhteydessä sitovia ja valitusviranomaisen tulee tutkia asian viivästyminen myös muun kuin asianosaisen valituksesta, ellei ole ilmeistä, ettei asia koske valittajan etua, oikeutta tai velvollisuutta – voi olla helpompi verrattuna siihen, että ratkaisee tulkinnanvaraisia asianosaisuuskysymyksiä ja perustelee tutkimattajättämisratkaisuja (Tuomariliitto)
- suhde palvelulakiin: ei viivästysvalitusta, jos viranomaisen itsensä määrittelemä käsittelyajan ylittyminen katsotaan hyväksyväksi hallintopäätökseksi (Evira)
- myös hallintotuomioistuinten päätösten täytäntöönpano saattaa viivästyä – viivästysvalitus soveltunee – tulisi ottaa maininta perusteluihin (Asianajajaliitto)

4.3 73 b § – Viivästysvalituksen tekeminen

73 b §

Viivästysvalituksen tekeminen

Viivästysvalitus tehdään sille valitusviranomaiselle, jolta haetaan valittamalla muutosta asiassa tehtävään hallintopäätökseen.

Jos asiassa tehtyyn hallintopäätökseen saa lain mukaan vaatia oikaisua tai hakea valittamalla muutosta hallintoviranomaiselta, viivästysvalitus tehdään sille valitusviranomaiselle, jolta haetaan valittamalla muutosta oikaisuvaatimuksen tai valituksen johdosta annettuun päätökseen. Jos asiassa tehtyyn hallintopäätökseen ei lain mukaan saa hakea muutosta valittamalla, viivästysvalitus tehdään Helsingin hallinto-oikeudelle.

Valittajan on viivästysvalituksessa esitettävä selvitys siitä, millä perusteilla tämä katsoo asian käsittelyn kokonaiskeston muodostuneen edellä 73 a §:n 1 momentissa säädettyllä tavalla kohtuuttoman pitkäksi.

Jos asian käsittelylle ei ole säädetty määräaikaa, valitukseen on liitettävä viranomaisen antama käsittelyaika-arvio.

4.3.1 Viivästysvalituksen tekemisestä

Lausunnoissa nousi esille kysymykset viivästysvalituksen tekoajan määrittämisestä ja samassa asiassa tehtyyn uuteen viivästysvalitukseen suhtautumisesta.

- valitusaika tulisi määritellä laissa (ei turhia valituksia) (KHO)
- selkeyden vuoksi määräaika olisi hyvä ottaa lakiin, vaikkakin laaja (Lakimiesliitto)
- perusteltua on, ettei viivästysvalituksen tekemiselle säädetä määräaikaa (VakO)
- uudelleenvalitusta samoilla perusteluilla ei tutkittane uudelleen? – vrt Ruotsi (KHO)
- uudelleenvalitusmahdollisuuden jonkinlainen rajaaminen saattaisi olla tarpeen (Lakimiesliitto)
- oikeussuoja puoltaa uuden viivästysvalituksen tekemahdollisuutta, ei kuitenkaan prosessiekonomista, jos rajoittamaton (VakO)
- voisi ottaa säännöksen, jossa todetaan viivästysvalituksen jäävän tutkimatta, jos viranomaiselle on jo asetettu määräaika – ei oikeussuojan tarvetta (ESAVI)

4.3.2 Valitusviranomaisista

Säännöksen mukaan KHO käsittelee viivästysvalitusasioita eräissä asiaryhmissä. Tämän mahdollisuuden poistamista lausunnoissa esitettiin harkittavaksi. Kuopion hallinto-oikeus ehdotti viivästysvalitusviranomaiseksi ylimpiä laillisuusvalvojia. Tuusulan kunta ehdotti mahdollisuutta tehdä viivästysvalitus lainkäyttöviranomaisessa aiheutuneesta viivästyksestä korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

- esimerkiksi liikennevakuutus-, potilasvakuutus- ja useimmat palkkaturva-asiat käsitellään käräjäoikeudessa – tarkennettava, soveltuuko viivästysvalitus ja käsitelläänkö Helsingin HaO:ssa? (Asianajajaliitto)
- potilasvahinkoasioita ei käsitellä hallintotuomioistuimissa – ei ole mahdollista saattaa valitusviranomaisen arvioitavaksi, koska PVLTK ei tee hallintopäätöksiä (PVLTK)
- diplomaatti- ja virkapassiasiat menisivät KHO:lle – harkittava tai otettava käyttöön soveltamisalan raja (UM)
- viivästysvalitukset ennemminkin ylimpien laillisuusvalvontaviranomaisten ratkaistavaksi kuin hallintotuomioistuinten (Kuopion HaO)
- kilpailuasioden valitusviranomaisen on markkinaoikeus – viivästysvalitukset menisivät hallinto-oikeuteen (ISAVI)
- hyvä, että viivästysvalitus tehdään HaO:lle, jos AVI on valitusviranomaisena (LSSAVI)
- kiinteistötoimituksista ja kirjaamisasioista muutoksenhaku maa-oikeuteen – HaO:ssa kiinteistötoimitusmaksujen perustevalitukset ja kiinteistötoimitusmääräyksen epäämiset (MML)
- vaihtoehtona KHO:n asioiden keskittäminen esim. Helsingin HaO? (KHO)
- lainkäyttöviranomaisen viivästyksestä tulisi voida tehdä viivästysvalitus KHO:een (Tuusulan kunta)

4.3.3 Valitusviranomaisen kokoonpanosta

Lausunnoissa kannatettiin viivästysvalitusasioihin esitettyä yhden tuomarin ratkaisukokoonpanoa. Hallinto-oikeuksien ohella toimivat valitusviranomaiset tiedustelivat kokoonpanojaan, koska niistä esityksessä ei ole lausuttu.

- KHO:n ratkaisukokoonpano? vaihtoehtona KHO:n asioiden keskittäminen esim. Helsingin HaO? (KHO)
- yhden tuomarin kokoonpano on pääsääntöisesti riittävä (Vaasan HaO)
- kokoonpano? (VakO, TL, TELK, Maaseutuelinkeinojen valituslautakunta)
- kevennettyjä variaatioita ei ole juuri käytettävissä (Maaseutuelinkeinojen valituslautakunta)
- yhden tuomarin kokoonpano kannatettava (ESAVI)
- opintotuen muutoksenhakulautakunnan kokoonpano? (OKM)

4.3.4 Valituskieltoasiat

Jos asiassa tehtyyn hallintopäätökseen ei lain mukaan saa hakea muutosta valittamalla, esityksen mukaan viivästysvalitus tehdään Helsingin hallinto-oikeudelle. Näiden valituskieltoasioiden viivästysvalitusoikeuden tarpeellisuus kyseenalaistettiin samoin kuin viivästysvalitusasioiden keskittäminen yhteen hallinto-oikeuteen.

- valituskieltoasiat: onko todellista oikeussuojan tarvetta avata valitustietä hallinto-oikeuteen (KHO)
- valituskieltoasioita ei pitäisi keskittää, selkeämpi toimia HLL 12 §:n mukaan, hallinto-oikeuksia kehitetään yhdenvertaisesti (Hämeenlinnan HaO)

4.3.5 Käsittelyaika-arvion liittäminen viivästysvalitukseen

- käsittelyaika-arvion liittäminen viivästysvalitukseen on tärkeää (Vaasan HaO)

4.3.6 Parannusehdotuksia

- lakiin voisi ottaa säännöksen, jossa todetaan viivästysvalituksen jäävän tutkimatta, jos viranomaiselle on jo asetettu määräaika – ei oikeussuojan tarvetta (ESAVI)
- viivästysvalituksen tekoajan määrittäminen ja uuteen viivästysvalitukseen suhtautuminen

4.4 73 c § – Viivästysvalituksen vireilläolo

73 c §

Viivästysvalituksen vireilläolo

Valitusviranomaisen on ilmoitettava viivästysvalituksen vireille tulosta asiaa käsittelevälle hallintoviranomaiselle. Vireille tulosta ei kuitenkaan ilmoiteta, jos valitus hylätään heti perusteettomana tai jätetään tutkimatta.

Viivästysvalituksen vireilläolo ei vaikuta hallintoviranomaisen velvollisuuteen käsitellä asia. Asian käsittely valitusviranomaisessa raukeaa, jos hallintoviranomainen ratkaisee viivästyneeksi väitetyt käsittelyn kohteena olevan asian hallintopäätöksellä viivästysvalitusasian ollessa vireillä. Hallintoviranomaisen on tällöin ilmoitettava valitusviranomaiselle asian ratkaisemisesta ja toimitettava sille asiassa tehty päätös.

4.4.1 Viivästysvalituksen vireille tulosta ilmoittaminen

Viivästysvalitusasian vireilletuloilmoitus toivottiin annettavan viranomaiselle nopeasti. Tällöin viivästysvalitus on mahdollista saada raukeamaan asian ratkaisemisella viranomaisessa. Myös viivästysvalitusasioissa tehtävistä ratkaisuista tiedon toivottiin kulkeutuvan viranomaisille. Aluehallintovirastot ilmaisivat huolensa siitä, ettei viivästysvalituksesta tule heille tietoa. Tämä aiheuttaa hankaluuksia AVI:n valvontatehtävien kannalta. Hallintokantelut tulevat nykyisin suoraan heille ja AVI voi valvontaviranomaisena tarvittaessa käynnistää valvonta-asioita.

- kanteluiden seurauksena voi käynnistyä valvonta-asia, jossa tehtävät päätökset ovat valituskelpoisia – viivästysvalituksesta ei tule tietoa AVI:lle (LSAVI, LSSAVI)
- myös viivästysvalituksia koskevista päätöksistä tieto viranomaiselle (LSAVI)

4.4.2 Hallintoviranomaisen velvollisuus käsitellä asia

EOA kiinnitti huomiota siihen, että säännöksen tekstissä esiintyy monta kertaa sana ”asia” ilman tarkempia määritelmiä. Perustelut kuitenkin EOA:n mukaan selventävät, mistä asiasta missäkin kohtaa on kysymys.

4.4.3 Parannusehdotuksia

- valitusviranomaisella tulisi olla velvollisuus ilmoittaa vireille tulosta ”viivymättä” (lisättävä sana) – voi johtaa asian pikaiseen ratkaisemiseen ja viivästysvalitusasian raukeamiseen (Mavi)
- viivästysvalitusasiasta ei tule tietoa valvontaviranomaiselle, olisi tarpeen valvonta-asioiden käynnistämiseksi (AVI:t)
- 73 c §:ssä puhutaan ”asiasta” – epäselvää, mitä asiaa tarkoitetaan – tulisi tarkentaa – perusteluista selviää (EOA)

4.5 73 d § – Viivästysvalituksen käsittely

73 d §

Viivästysvalituksen käsittely

Viivästysvalitus on käsiteltävä kiireellisesti.

Viivästysvalitus voidaan ratkaista kuulematta hallintoasian muita asianosaisia, jollei kuulemiseen ole asian laatu huomioon ottaen erityisiä syitä.

Viivästysvalitusasiassa ei järjestetä suullista käsittelyä eikä toimiteta katselmusta.

Menettelystä viivästysvalitusasian käsittelyssä on muutoin voimassa, mitä tässä laissa säädetään valituksesta.

4.5.1 Viivästysvalituksen kiireellinen käsittely

Viivästysvalitusasian kiireellistä käsittelyä pidettiin asian luonteen vuoksi perusteltuna. Muutamissa lausunnoissa arvioitiin, että viivästysvalitusasiaa ei välttämättä voida käytännössä käsitellä kiireellisesti. Asia voi muodostua viranomaisen toimenpiteitä selvittäessä täysimittaiseksi oikeudenkäynniksi. Myös laajojen asiakirja-aineistojen liikuttelun ja kopioinnin vaatimaan työhön kiinnitettiin huomiota. Katsottiin, että viivästysvalitusasian ratkaiseminen ei välttämättä onnistu ilman pääasiaan ja/tai asiakirja-aineistoon tutustumista. Lisäksi huomautettiin jo ennestään olevan olemassa paljon kiireellisiä tai kiireelliseksi säädettyjä asioita. Käsittelyn priorisointi yhdessä asiaryhmässä vaikuttaa muiden asioiden hoitamiseen.

- viivästysvalitusasia voi muuttua täysimittaiseksi oikeudenkäynniksi (täydennykset, selvitykset viranomaisten toiminnasta) (Hämeenlinnan HaO)
- laaja asiakirja-aineisto pysynee viivästysvalitusasiassa hallintoviranomaisella? (Maaseutuelinkeinojen valituslautakunta)
- viivästyksen olemassaolon arviointi saattaa edellyttää pääasiaan perehtymistä siinä määrin, että ei ole mahdollista käsitellä kiireellisesti (VakO)
- käsittelyn priorisointi vaikuttaa muihin asiaryhmiin ja niiden tuloksiin (esim. Vanhanen I: yhteiskunnan ja alueiden kehittäminen) – viivästysvalitus olisi uusi asiaryhmä – ennestään olemassa paljon kiireellisiä ja kiireelliseksi säädettyjä asioita (VTV)

4.5.2 Asian ratkaiseminen muita asianosaisia kuulematta

Viivästysvalituksen ratkaiseminen saattaa KHO:n mukaan edellyttää myös muiden asianosaisten kuulemista. Viivästysvalitusta ei ole kaikissa tilanteissa asianmukaista hyväksyä ilman, että kaikille osapuolille annetaan mahdollisuus lausua asiassa.

- esityksessä edelleen viivästysvalituksen käyttöalan laajuuteen ja kuulemiseen liittyviä ongelmakohtia - voi olla tilanteita, joissa viivästysvalitusta ei ole asianmukaista hyväksyä ilman, että kaikille osapuolille annetaan mahdollisuus lausua asiassa (taloudellisesti merkittävä, jossa monta asianosaista; Uhkasakko L 22.1 §) (KHO)
- hallintoviranomaisen oikeusturvan kannalta tärkeä, että varataan tilaisuus lausua viivästysvalituksen johdosta, ellei perusteeton tai ennenaikainen viivästysvalitus (Mavi)
- viivästysvalituksen vireilläolotiedon ja kuulemisen välillä tulee olla selkeä ero (ESAVI)

4.6 73 e § – Valitusviranomaisen toimenpiteet

73 e §

Valitusviranomaisen toimenpiteet

Jos asian käsittelyn kokonaiskesto on muodostunut kohtuuttoman pitkäksi, valitusviranomainen voi asettaa viranomaiselle määräajan, jonka kuluessa asia on ratkaistava ja uhkasakon määräjän noudattamisen tehosteeksi. Arvioiessaan käsittelyn viivästymistä valitusviranomaisen on käsittelyn kokonaiskeston lisäksi otettava huomioon:

- 1) asian käsittelylle säädetty määräaika tai viranomaisen antama käsittelyaika-arvio;
- 2) asian laatu ja merkitys asianosaiselle
- 3) asianosaisen ja viranomaisen menettely;
- 4) viranomaisen toimintaedellytysten olennainen ja ennakoimaton muuttuminen; sekä
- 5) muu näihin rinnastettava erityinen syy.

Jos asian käsittelyn viivästyminen johtuu muun viranomaisen kuin asiassa päätöksen tekevän viranomaisen menettelystä, valitusviranomainen voi asettaa määräajan ja uhkasakon tälle viranomaiselle.

4.6.1 Viivästyksen olemassaolon toteamisessa huomioon otettavat seikat

Säännöstä pidettiin pääasiassa hyvänä soveltamisohjeena, ja yksittäiset tapaukset katsottiin voitavan huomioida laatunsa puolesta riittävän hyvin. Asianajajaliiton näkemyksen mukaan viranomaisen itsensä antaman käsittelyaika-arvion ei tule olla ratkaisevassa asemassa viivästysvalituksen arvioinnissa, vaan ainoastaan yhtenä huomioon otettavana perusteena.

Huomiota kiinnitettiin lisäksi siihen, että asian käsittelyn kesto saattaa olla esimerkiksi prosessuaalisten palautusten seurauksena kohtuuttoman pitkä, vaikka asia ei olisi missään vaiheessa viivästynyt. Viranomainen saattaa myös ruuhkautua tavalla, joka on jo ennakolta tiedossa. SM:n mukaan tällaista ruuhkautumista ei säännöksen perusteella voida lähtökohtaisesti huomioida viivästyksen olemassa oloa arvioitaessa. Tilanne saattaa muodostua ruuhkautuneessa viranomaisessa nopeasti kestävämmäksi.

- SM:n alaisessa hallinnossa vaikeuksia siitä, ettei puutteelliset resurssit yleensä oikeuta poikkeamaan kohtuullisesta käsittelyajasta, esim. Migri – resurssipula, ennakoitu ruuhkautuminen (SM)
- otsikko antaa osittain väärän kuvan – myös kohtuullisuuden arvioinnissa huomioitavat seikat löytyvät tästä säännöksestä (SM)
- Hyväksyttävä kokonaiskesto on tärkeä kytkeä asian laatuun ja merkittävyyteen asianosaiselle. (PLM)
- viivästyminen koskevan arvioinnin kriteerit ovat riittävän selkeitä ja perustelut antavat hyvät soveltamisohjeet (Vaasan HaO)
- käsittely saattaa muodostua kohtuuttoman pitkäksi, vaikka ei ole missään vaiheessa viivästynyt (selvitysten odottaminen, prosessuaaliset palautukset...) (TL)
- 73 e §:n 1 mom. tärkeä suunnannäyttäjä käytännön soveltamistyössä (Maa-seutuelinkeinojen valituslautakunta)
- ehdotettu sääntely mahdollistaneen riittävän tapauskohtaisen harkinnan (Museovirasto)
- otetaanko esim. lausuntoviranomaista koskien samat viivästyksen olemassaolon kriteerit huomioon kuin päätöksentekijäviranomaisen? olisi hyvä selvittää, että näin tehdään (Museovirasto)
- viranomaisen lausunnon pitää olla riittävän yksityiskohtainen, että käsittelyn keston kohtuullisuutta voi arvioida (ISAVI)
- käsittelyn kohtuuttomuutta tulee arvioida laajasti suhteessa asian laatuun ja käsittelyolosuhteisiin – yksittäistapauksellisuus (LSSAVI)
- hyvä, että myös toiselle viranomaiselle voitaisiin asettaa määräaika lausunnon tai selvityksen toimittamiselle (PSAVI)
- lähdettävä siitä, että viranomaisen itse asettama käsittelyaika ei ole sitova, vaan vain yksi tekijä viivästysvalitusta ratkaistaessa (Asianajajaliitto)
- sanamuoto ”muu näihin rinnastettava syy” jättää epäselväksi, mikä sellainen voisi olla – tilalle esim. ”muut erityiset syyt” (OKM)
- on perusteltua, että valitusviranomainen voi tutkia vain viivästymiskysymyksen, ja että toimenpiteitä voidaan kohdistaa myös muuhun viranomaiseen, kuin päätöksentekijään (Ahvenanmaan valtionvirasto)

4.6.2 Valitusviranomaisen toimenpiteet

Osa valitusviranomaisista suhtautui varauksellisesti hallintoviranomaisten aikataulujen valvontaan ja määräämiseen. Kiitosta sai ratkaisu poistaa tuomioistuimen mahdollisuus asiaratkaisun tekemiseen, vaikka se yhdessä lausunnossa nostettiin esiin hyvänä tehostekeinona. Hyvänä pidettiin myös valitusviranomaisen mahdollisuutta kohdistaa toimenpiteitä muihinkin kuin päätöksentekoviranomaiseen. Tältä osin toivottiin tarkennettavaksi, sovelletaanko samoja viivästyksen olemassaolon toteamisen perusteita, ja onko mahdollista asettaa määräaika ja uhkasakko myös muulle yhteisölle kuin viranomaiselle.

- korostetaan: vaikea määritellä, missä ajassa viranomaisen on annettava päätös; uusi rooli hallintotuomioistuimelle – ei aiempaa kokemusta (Kuo-pion HaO)
- tuomioistuimen ei pitäisi ”määräillä” hallintoviranomaisen aikatauluja – suuri ideologinen harppaus, edellyttää vahvaa ja auktoritatiivista tuomioistuinta, muuten uskottavuusongelma (Hämeenlinnan HaO)
- viivästyksen ennaltaehkäisy tärkeää, ettei lainkäyttöviranomainen leimaudu hallinnon valvojaksi (Maaseutuelinkeinojen valituslautakunta)
- nyt esitetty ratkaisu (valitusviranomainen ei ratkaise pääasiaa) selkeämpi perustuslain ja kunnallisen itsehallinnon kannalta – toisaalta se olisi voinut poikkeusmenettelynä tehostaa viranomaisten aloitteellisuutta ja edistää viivyttyksättömyyttä (VTV)
- esityksestä on poistettu merkittävimmän kritiikin kohteena ollut lainkäyttöviranomaisen vaihtoehto ratkaista pääasia itse => selkeys, valtiosääntöperiaatteidenmukaisuus (KHO)
- määräaika ja uhkasakko tulisi voida asettaa viranomaisen ohella myös muulle yhteisölle (Valvira)

4.6.3 Uhkasakosta

Uhkasakkoon liittyviä kysymyksiä toivottiin käsiteltävän yleisesti seikkaperäisemmin. Huolen aiheena oli uhkasakkotilanteen aiheuttama paine viranomaiselle. Hallintoasioita saatetaan tällöin kiirehtiä liiallisesti, jolloin riittäviä lausuntoja ja selvityksiä ei välttämättä hankita. Mahdolliseksi nähtiin myös, että pääasian hakemus hylätään puutteellisen selvityksen vuoksi normaalia helpommin, jotta uhkasakon maksamiselta välttyttäisiin. Uhkasakon määrää pohdittiin monessa lausunnossa. Kiinteästä määrästä tai enimmäismäärästä ehdotettiin säädettävän laissa.

Kilpailuviraston lausunnossa mainittiin uhkasakkolain 7 §:n 1 mom., joka estää uhkasakon tuomitsemisen, jos päävelvoitetta ei ole mahdollista noudattaa. Asianajajaliitto piti uhkasakkoa ongelmallisena viivästyksen ”sovittamisen” näkökulmasta ja esitti EOA:n ohella rahallista hyvitystä asianosaiselle. Lisäksi uhkasakon merkitys virkavastuun- ja julkisyhteisön vahingonkorvausvastuun kannalta ehdotettiin tarkasteltavaksi. Samoin

tilanne, jossa uhkasakko on asetettu muun kuin asianosaiseksi ”paljastuvan” vaatimuksesta.

Valitusviranomaisina toimivat lautakunnat katsoivat, etteivät ne voi esityksen perusteella käyttää uhkasakkoa tehostekeinona. Jatkovalmistelussa toivottiin ratkaistavan, mille taholle lautakunnan tuomitsema uhkasakko maksetaan. Yhtenä vaihtoehtona TELK ehdotti vakuutusoikeuden toimivaltaisuutta uhkasakkoasioissa lautakuntien sijaan.

- uhkasakkotilanteessa voi käydä niin, että asiat selvitetään ajoissa, mutta puutteellisesti (SM)
- laissa määriteltävä ajankohta uhkasakon tuomitsemisvaatimukselle (KHO)
- uhkasakon suuruus? – UhkasakkoL 8 §? (Kuopion HaO, ISAVI)
- uhkasakko ylipäänsä ongelmallinen keino yksityiselle lautakunnalle, kenelle maksu menee? (TL)
- uhkasakko ei tällä ehdotuksella toteudu – lautakunnalla ei tehostekeinoja (TELK)
- VakO voisi määrätä uhkasakon maksettavaksi? – muuten säänneltävä alakohtaisesti (TELK)
- UhkasakkoL 7 § 1 mom: resurssipula – ei uhkasakkoa? (Kilpailuvirasto)
- käsiteltävä seikkaperäisemmin (asettaminen, tuomitseminen, suuruus) (Kilpailuvirasto)
- kohdistaminen muuhun viranomaiseen – olisi syytä painottaa, että ei tarkoitus asettaa lisäkynnystä lausunnon pyytämiseen (Museovirasto)
- uhkasakolle kiinteä määrä tai enimmäismäärä lakiin (ESAVI)
- maksettavaksi langenneen uhkasakon merkitys virkamiehen rikosoikeudellisen vastuun ja julkisyhteisön vahingonkorvausvastuun kannalta? (ISAVI)
- puutteelliset voimavarat huomioon perusteena sanktiosta luopumiselle (LAAVI)
- uhkasakkoa ei katsottu Ruotsissa tarpeelliseksi (LSSAVI)
- uhkasakkoa tulisi käyttää harvoin – nykyiset erityissäännökset uhkasakosta riittänevät useissa tapauksissa (LSSAVI)
- raukeaako uhkasakko, jos asianosaisuutta ei myöhemmin todeta olevan – ratkaiseeko asianosaisuuden hallinto- vai valitusviranomainen? (PSAVI/POL)
- uhkasakko on ongelmallinen – voi jäädä vain rahansiirroksi julkisyhteisön sisällä ja oikeudenloukkaus katsotaan sovitetuksi – tehokkaampi keino olisi arvioida valitusviranomaisen asettaman määrääjän ylittymistä virkavelvollisuuksien laiminlyöntinä (Asianajajaliitto)
- yhtä hyvin perustein uhkasakko voitaisiin määrätä maksettavaksi asianosaiselle – lausunnonantaja on kiinnittänyt huomiota siihen, että hyvitystä asianosaiselle ei ole esitetty – kuluriskin takia vahingonkorvauskanne on vain teoreettinen vaihtoehto – vahinkoa kärsineen kannalta ei ole eroa onko asia viivästynyt hallinnossa vai lainkäytössä (Asianajajaliitto)
- jo aiemmin esitetysti: rahallinen hyvityksen pohtiminen passiivisuus ja laiminlyöntitilanteessa – nykyisellään asianosainen joutuisi turvautumaan uudelleen valitusmenettelyyn (EOA)

- viivästyskorotuksella ei ole asiaa jouduttavaa suurta merkitystä, esim. sosiaalietuudet (Asianajajaliitto)
- työnantajalle, toisen EU-maan eläkeasian käsittelystä vastaavalle taholle tai hakijalle itselleen uhkasakkoa ei voitane asettaa? (Eläketurvakeskus)
- viivästysvalituksen uhka voi madaltaa kynnystä hylätä hakemus tai jättää käsittely sikseen puuttuvien selvitysten vuoksi – hakija voi joutua hakemaan esim. ammatinharjoittamislupaa uudelleen (LSSAVI)

4.6.4 Parannusehdotuksia

- uhkasakon seikkaperäisempi käsittely (asettaminen, asettamisen kohde, tuomitsemisvaatimuksen ajankohta, tuomitseminen, suuruus, merkitys virkakavastuun ja vahingonkorvausvastuun kannalta)
- viivytyksettömyyden arviointiperusteet olisi hyvä olla hallintolaissa – aiemmin ehdotetun 23 b §:n kaltaisesti – informatiivisuus (EOA)
- sanamuoto ”muu näihin rinnastettava erityinen syy” jättää epäselväksi, mikä sellainen voisi olla – tilalle esim. ”muut erityiset syyt” (OKM)
- vakuutus oikeuden toimivalta uhkasakkoasiassa lautakuntien sijaan
- otsikko antaa osittain väärän kuvan – myös kohtuullisuuden arvioinnissa huomioitavat seikat löytyvät tästä säännöksestä (SM)

4.7 73 f § – Uhkasakko

73 f §

Uhkasakko

Asianosainen voi vaatia, että tuomioistuimien tuomitsee uhkasakon maksettavaksi.

Uhkasakkoa koskevassa asiassa noudatetaan muutoin, mitä uhkasakkolaissa (1113/1990) säädetään.

Uhkasakon asettamista ja tuomitsemista koskevaan valitusviranomaisen päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

(Ks. edellinen luku uhkasakosta.)

4.7.1 Asianosaisen vaatimus uhkasakon tuomitsemisesta maksettavaksi

- laissa tulisi määritellä ajankohta uhkasakon tuomitsemisvaatimukselle (KHO)
- uhkasakon täytäntöönpano asianosaisen vastuulla – ei tuone oikeusturvaa kohtuulliseen käsittelyaikaan (MMM)

4.7.2 Valituskielto

Viranomaisella ei ole oikeussuojakeinoa uhkasakkoasiassa, mitä voidaan luonnehtia eräänlaiseksi oikeusturvaongelmaksi.

- viranomaisella ei oikeussuojakeinoa uhkasakkoasiassa, yksityiskohtaisista perusteluista tulee käsitys, että valituskielto koskee vain uhkasakon asettamis päätöstä – valituskielto kuitenkin perusteltu ja perusoikeuksien kannalta mahdollinen (Turun HaO)
- hallintovirkamiehen oikeusturva taattava esityksessä myös – ei saisi muodostua yksinkertaiseksi massamenettelyksi, koska tehostena uhkasakko, josta ei voi valittaa (ISAVI)

4.7.3 Parannusehdotuksia

- laissa tulisi määritellä ajankohta uhkasakon tuomitsemisvaatimukselle (KHO)

4.8 73 g § – Valituskielto

73 g §

Valituskielto

Valitusviranomaisen viivästysvalitusasiassa antamaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

4.8.1 Valituskielto

Valtiontalouden tarkastusvirasto kannatti yleisempänäkin periaatteena asioiden käsittelemistä vain yhdessä oikeusasteessa. Jatkovalituskielto sisältää kuitenkin riskin epäyhtenäisestä oikeuskäytännöstä.

- hyvä, että käsitellään vain yhdessä asteessa – vastaavaa periaatetta tulisi laajentaa yleisemminkin= hyvä oikeusturva & resurssiniukkuus (VTV)
- tiettyjä ongelmia voi aiheutua siitä, että eri hallinto-oikeudet linjaavat kohdullista käsittelyaikaa eri tavoin (Tullihallitus)

5 Muuta lausunnoissa esille nostettua

5.1 Esitys ja Ahvenanmaan lainsäädäntö

Esityksen kohteena olevien lakien osalta Ahvenanmaan maakunnan ja valtion lainsäädäntövalta on jaettu. Hallintolainkäyttölaki ja hallinto-oikeuslaki soveltuvat maakunnassa sellaisenaan. Maakunnassa sovelletaan omaa hallintolakia, joten esityksessä ehdotetut vastaavat muutokset tulisi tehdä myös maakunnan hallintolakiin. Maakunnan hallintolaissa on 30 päivän määräaika hallintoasioiden käsittelylle, joka ei ole ehdoton. Esityksen perusteella on epävarmaa, voisiko maakunnassa omaksuttu sääntelyratkaisu sellaisenaan toimia viivästysvalituksen perusteena. Maakuntahallituksen mukaan maakunnan hallintolaki arvioidaan tarvittaessa uudelleen tulevien muutosten yhteydessä.

- esitystä koskien maakunnan ja valtion lainsäädäntövalta on jaettu – maakunnan hallintolaissa 30pv:n määräaika, joka ei ole ehdoton – epäselvää, voiko toimia viivästysvalituksen perusteena – viivästysvalitusperuste viittaa (vain) valtion hallintolakiin – hallintolainkäyttölain ja hallinto-oikeuslain muutokset soveltuvat suoraan maakunnassa, hallintolaki ei – vastaavien muutosten tekeminen maakunnan hallintolakiin arvioidaan tulevien muutosten yhteydessä (Maakuntahallitus)
- maakunnan hallintolaki kuuluu maakuntahallituksen lainsäädäntövaltaan (Ahvenanmaan hallintotuomioistuin)

5.2 Muita huomioita

Lausuntotiivistelmän loppuun on listattu muita lausunnoissa esitettyjä näkemyksiä, jotka eivät ole luontevasti sopineet edellä esitettyyn jaotteluun. Tällaisia asioita ovat muun muassa väliaikaisten päätösten käyttömahdollisuus viivästymisten ehkäisemiseksi, haasteet asiantuntijoiden saamisessa, ehdotukset eräiden asiaryhmien rajaamiseksi ehdotettujen menettelyjen ulkopuolelle, sekä hallintoasioiden viivästyminen oikaisumenettelyissä.

- mahdollista antaa väliaikainen eläkepäätös, jos päätöksen antaminen uhkaa selvittelyjen vuoksi pitkittyä (Eläketurvakeskus)
- menettelyä ei ole perusteltua ulottaa koskemaan ratkaisusuosituksia (ei hallintopäätöksiä) antavia lautakuntia (PVLTK)

- menettelyt soveltuvat edelleen huonosti kirkon ja seurakuntien hallintoon, kirkossa ei kuitenkaan liene tarvetta poiketa päälinjoista, voi edellyttää kirkkolainsäädännön muutoksia – tärkeää pitää kirkkohallitus tietoisena valmistelun etenemisestä (Kirkkohallitus)
- hallintopäätösten laiminlyöntitilanteita on tullut tietoon melko usein toimeentulotukea tai koulutukseen ottamista koskien (ESAVI)
- asiakkaiden odotukset ja vaatimukset ovat viimevuosina kasvaneet – kante-luita enemmän (ISAVI)
- jos erityislakeihin tulee kiinteitä käsittelyaikoja, määritettäessä otettava huomioon asioiden monimutkaisuus ja käytettävissä olevat asiantuntijat – asiaa tulisi korostaa jo tässä hallituksen esityksessä (PIRELY)
- ulkomaalaislain 7 §: annettava arvio ratkaisemiseen kuluvasta ajasta, kansa-laisuuslaissa ei vastaavaa velvoitetta (Migri)
- GTLK kokoontuu noin kerran kuussa – suoriuduttu direktiivien määrittä-mistä käsittelyajoista – tärkeää, ettei laissa määritellä käsittelyaikoja (GTLK)
- ”Verohallinto esittää, että oikaisuvaatimusten käsittelyaika säädettäisiin al-kavaksi verotuksen päättymisen jälkeen tehdystä oikaisuvaatimuksen vireil-letuloajankohdasta lukien eikä oikaisuvaatimusten käsittelyaika-arviossa eikä sitä varten järjestettävässä seurannassa huomioitaisi säännönmukaisen verotuksen kestoaikaa.” (Verohallinto)
- lisäys säännöksiin: jos väliaikainen päätös on annettu käsittelyaika-arvion mukaisessa ajassa, asian käsittelyn ei katsota viivästyneen. (Eläketurva-keskus)
- oikaisuvaatimusten käsittelyajat saattavat olla kohtuuttoman pitkiä – hallin-tomenettelyä, mutta ei huomioitu esityksessä, muuten kuin osana tuomiois-tuinkäsittelyaikaa – myös ”itse oikaisumenettely” on ongelma – 30pv:n määräajasta poiketaan – ei kiirehtimiskeinoa tai seuraamusta, koska asia ei ole tullut tuomioistuimessa vielä vireille (Asianajajaliitto)
- oikaisuvaatimusmenettelyssä tapahtuva viivästyminen voidaan ottaa huo-mioon viivästyshyvityksen perusteena (VM)
- Ei toivottavaa, että Suomen ulkomaanedustustot osallistuisivat viivästysva-litusten käsittelyyn [!] – resurssiongelma (UM)
- tapaturmavakuutusasioiden siirtomenettelylle jäisi edelleen käyttöarvoa (TL)
- tapaturmavakuutuslaissa on säädetty määräajasta, jonka kuluessa vakuutus-laitoksen on toimitettava valitusasiakirjat ja lausuntonsa muutoksenha-kuelimelle (TL)
- s. 22, kohta 4.3 ”vireille laittaminen” -> ”vireille saattaminen/paneminen” (MML)
- PRH:lla on ISO 9001:2008 laatusertifikaatti toimintajärjestelmän osalta, jo-ka kattaa kansallisten patentti- ja hyödyllisyysmallihakemusten sekä PCT-hakemusten käsittelyn (PRH)
- ammattihenkilölain 39 §:n menettely voidaan korvata kiirehtimisvaatimuk-sella [!] ja viivästysvalituksella (Valvira)
- ministeriöiden ja keskusvirastojen puutteellinen ohjaus esim. valtakunnalli-sissa linjauksissa voi viivästyttää asioiden käsittelyä (ISAVI)

- tulisi käydä ilmi, onko ehdotuksia sovitettu/koordinoitu yhteen työ- ja elinkeinoministeriön tuulivoimarakentamisen lupaprosessia jouduttavien uudistusten kanssa – ehdotuksen käyttökelpoisuutta ja kiinnittymistä tämän hetken tarpeisiin (esim. kaivostoiminta) tulisi arvioida ja tuoda paremmin esiin (Tuusulan kunta)
- eräiltä osin esitysluonnosta ei ole päivitetty lähes neljä vuotta sitten jätettyä työryhmän mietinnöstä, mm. EU:n osuuden terminologian osalta – ulkomaisissa järjestelmissä on saattanut tapahtua muutoksia (Asianajajaliitto)
- riistakeskuksessa ei viivästymisongelmaa – lainsäädännön muutokset ei aiheuttane suuria muutoksia julkisen hallintotehtävän hoitamiseen riistakeskuksessa (Riistakeskus)
- hallintolaki soveltuu kiinteistötoimituksissa vain toissijaisesti, eikä erityislainsäädännössä ole toimitusmenettelyn osalta viittausta hallintolakiin (MML)
- viivästysvalituksen ei tulisi koskea kiinteistötoimituksia ja kirjaamisasioita – suuri asiamäärä (MML)
- ELY-keskuksissa on meneillään tehtävien ja roolien uudelleenarviointi (LAPELY)
- eläkeasioissa on käytössä viivästyskorotus ja itseoikaisumenettely, johon liittyy määräajat (Eläketurvakeskus)
- hallintolainkäyttölain pykälät tai momentit ovat verrattain pitkiä (73 a, 73 b.2, 73 c.2, 73 e.1) – viimeksi mainitusta: tulisiko arviointiperusteet ja toimenpiteet erottaa jopa eri pykäliksi? (EOA)
- ongelmakohtina tullevat edelleen olemaan tilanteet, joissa viranomainen on ns. neuvoton sen suhteen, tuleeko asiassa antaa yleensä päätöstä tai kuuluuko asia sen toimialaan, eli tapaukset, joissa hallintomenettelystä ollaan epä-tietoisia – hallintoriita ei ratkaise – hallintotuomioistuvin voisi puuttumatta pääasian ratkaisuun antaa velvoittavan menettelyohjeen viranomaiselle asian mahdollisesta ratkaisusta sekä aikataulusta (Asianajajaliitto)

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

ISSN-L 1798-7105
ISBN 978-952-259-251-4 (PDF)

Oikeusministeriö
PL 25
00023 VALTIONEUVOSTO
www.om.fi

Justitieministeriet
PB 25
00023 STATSRÅDET
www.jm.fi